

ตอนนางสมุทกเวหาแต่งตั้งให้นางประกาศน์เข้าพิธีอภิเษกกับพระกายโสท นางยักษ์ทั้งสองต่างแปลงกาย เป็นสาวรุ่นอายุประมาณสิบห้าปี

○ เมื่อนั้นเทวี	นางมานยักษ์	○ เมื่อนั้นเทวี	นางมารยักษ์
สมุทกเวหา	เอกนางประกาศน์	สมุทกเวหา	อีกนางประกาศน์
ผู้เป็นน้องยา	นัระมิทรูปา	ผู้เป็นน้องยา	นิรมิทรูปา
ทั้งสองเทวี		ทั้งสองเทวี	
○ เป็นสาวน้องแห่ง	สองแก้วมณีปราง	○ เป็นสาวน้องแห่ง	สองแก้วมณีปราง
นวนฤดาสามลี	อาหุยะประหมาร	นวลคือสวัสดิ	อายุประมาณ
เพียงสิบห้าปี	ปรีติโลมโลกิ	เพียงสิบห้าปี	ปฏิโลมโลกิ
ยวนเย่ากามา		ยวนเย่ากามา	

2.3 ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลัง เป็นความเชื่อเกี่ยวกับสิ่งศักดิ์สิทธิ์ อีกประการหนึ่งซึ่งเชื่อกันว่าสามารถใช้คุ้มครองป้องกันตัวให้แคล้วคลาดจากอันตรายทั้งปวง เครื่องรางของขลังมีหลายประเภท เช่น พระเครื่อง ผ้าประเจียด มงคล พรอท เหล็กไหล ว่านยา เป็นต้น

ความเชื่อเรื่องเครื่องรางของขลังในเรื่องพระกายโสท กวีมิได้เน้นให้เห็นอย่างเด่นชัดนัก แต่ปรากฏให้เห็นความเชื่อในข้อนี้ว่ายังมีอยู่ เช่น กล่าวถึงการเล่นต่าง ๆ ในงานสมโภชพิธีอภิเษกพระกายโสทกับนางคารา โดยผู้เข้าแข่งขันหัวล้านชนกัน จะสวมมงคลโพกหัว เพื่อให้อยู่ยงคงกระพัน ดังข้อความที่ว่า

○ หัวล้านแต่งตัว	มงคลโพกหัว	○ หัวล้านแต่งตัว	มงคลโพกหัว
ออกนั้งชะโอง	ตั้งแพนผาหลา	ออกนั้งชะโอง	ตั้งแพนผาหลา
วาจาชายโอง	กลานลงโองโค้ง	วาจาชายโอง	กลานลงโองโค้ง
ประจันด้วยพลัน		ประจันด้วยพลัน	

ความเชื่อทางโหราศาสตร์

โหราศาสตร์ คือวิชาที่ว่าด้วยการพยากรณ์ หรือการทำนาย การบอกให้รู้ถึงเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นในอดีต เหตุการณ์ที่กำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน และเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในอนาคตโดยผู้พยากรณ์ได้มีส่วนร่วมรู้เห็นมาก่อน ทั้งนี้การพยากรณ์นั้นจะอาศัยวิชาดาราศาสตร์เป็นหลักสำคัญและผู้มีบทบาทในการทำนาย คือ โหร คำว่า โหร แปลว่า หมอคุณผู้ชำนาญทางดาราศาสตร์ นั่นเอง

อาจกล่าวได้ว่า วิชาโหราศาสตร์เป็นที่สนใจของคนส่วนใหญ่ มีความสำคัญและมีความจำเป็นต่อชีวิตของมนุษย์เป็นอย่างมาก เพราะปรากฏว่าไม่ว่ามนุษย์จะทำอะไร มักหันมาพึ่งพาแนวทางด้านโหราศาสตร์เป็นส่วนใหญ่ เช่น การหาฤกษ์ขึ้นบ้านใหม่ ฤกษ์ยามแต่งงาน การตั้งชื่อเด็ก และเรื่องอื่น ๆ อีกมาก ความสนใจด้านโหราศาสตร์เป็นที่แพร่หลาย มีหลักฐานปรากฏอยู่ในวรรณกรรมตั้งแต่อดีตมาจนถึงปัจจุบันมากมายให้ได้ศึกษา สำหรับปัจจุบันแม้สื่อมวลชนสังคมไทยนับตั้งแต่หนังสือพิมพ์รายวันรายสัปดาห์ และวิทยุกระจายเสียงเป็นจำนวนมาก ได้จัดคอลัมน์และรายการพยากรณ์โชคชะตาราศีบุคคลตามหลักของโหราศาสตร์ให้อ่านและฟังอยู่เป็นประจำ ดังนั้นจึงกล่าวได้ว่าความเชื่อทางโหราศาสตร์เป็นของที่อยู่คู่กับคนไทย เสมอมา

สำหรับวรรณกรรมเรื่องพระกายโสธ ได้สะท้อนให้เห็นความเชื่อทางโหราศาสตร์ในแง่ต่าง ๆ หลายแง่มุม เช่น

1. ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม
2. ความเชื่อในเรื่องโชคกลาง
3. ความเชื่อในเรื่องโชคชะตา

1. ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม

ฤกษ์ยาม คือ เวลาที่กำหนดการเริ่มต้นจะทำสิ่งหนึ่งสิ่งใด และเป็นผลให้สิ่งที่ทำนั้นเกิดผลดี เป็นสิริมงคลแก่ผู้ทำ หรือเรียกว่า มงคลฤกษ์ (เบญจรัตน์ อติชาตนาถ, 2530 : 374) ความเชื่อในเรื่องฤกษ์ยาม เป็นความเชื่อที่มีมาแต่โบราณสืบเนื่องมาจนกระทั่งทุกวันนี้ ความเชื่อนี้เป็นความเชื่อที่อาศัยการคำนวณทิศทางของดวงดาว โดยเชื่อว่าทิศทางของดวงดาวจะมีผลต่อชีวิตของมนุษย์ ฉะนั้น ในเวลาที่จะทำการมงคล หรือจะทำการใด มักนิยมดูฤกษ์ยามเสียก่อน เพื่อความเป็นสิริมงคล หรือประสบความสำเร็จปราศจากอันตรายทั้งปวง

วรรณกรรมเรื่องพระกายโสท สะท้อนให้เห็นว่า ชาวภาคใต้มีความเชื่อในเรื่อง
ฤกษ์ยามเป็นอย่างมาก คือเชื่อว่าต้องหาเวลาที่ที่จะทำการอันเป็นสิริมงคล เช่นพิธีอภิเษกสมรส
พระกายโสทกับนางคารา ก็ฤกษ์ยามดีจึงเริ่มพิธี

○ กรันเมื่อใดเรีกดี	เบิกบายศรีเวียนแวนมา	○ กรันเมื่อใดฤกษ์ดี	เบิกบายศรีเวียนแวนมา
ราชครูหงษ์นั้นหนา	ท้าวพระยานั่งเรียงกร	ราชครูหงษ์นั้นหนา	ท้าวพระยานั่งเรียงกัน

ในพิธีอภิเษกสมรสพระกายโสทกับนางประกาสัน มีพระอินทร์และเหล่าทวย เทพมา
ช่วยก็ค้ำนั่งถึงฤกษ์ยามดีงาม

○ เมื่อนั้นพระแก้ว	กรันโดย เร็กแล้ว	○ เมื่อนั้นพระแก้ว	กรันได้ฤกษ์แล้ว
คทาวจิงจระลี	ทานทานกันตา	ท้าวจิงจระลี	ทานท้าวพันตา
เดินหน้าภูมิ	เดินหลังกันปี	เดินหน้าภูมิ	เดินหลังพันปี
แต่ล้วนเทวา		แต่ล้วนเทวา	

มีความเชื่อกันว่า ถ้าฤกษ์ไม่ดี มักทำการสิ่งใดไม่สำเร็จ เช่น เมื่อนางสมุททเวหาจะ
ทำขวัญพระกายโสทชั้นเบญจา แต่ปรากฏว่าทำไม่สำเร็จ เพราะพระกายโสทออกจากพิธีเสียก่อน
ทำให้นางสมุททเวหาโกรธบรรดาโอรสทั้งหลาย ทว่าไม่ได้ทำฤกษ์ดีสำหรับทำพิธีโดยนางมีความเชื่อ
ว่าไม่สามารถทำพิธีทำขวัญได้ เพราะว่าฤกษ์ไม่ดี หรือฤกษ์พาล ที่โอรสคิดเอาเอง

○ นางมารกริ้วโกรธมะมาย โอรสทั้งหลาย	○ นางมารโกรธกริ้วมากมาย โอรสทั้งหลาย
แตกอมย้อมใหญ่ ร่อะพาล	แต่ก่อนย้อมได้ฤกษ์พาล

○ ครั้งนั้นบ่อไคยเป็นการ เพราะว่าเรื่อะพาน สูทอำเภอไจเอง ○ จับไมยไล้ตีกรีนเครง ทำอำเภอเอง บ่อไคยจักกัลัวอาชญา ○ นางมารกริวโกรฐโกรธา ชอบล้งอาชญา ชีวิตไทม้วยวายซัล ○ ว่าแล้วนางแมจระคัน ตามพระจุมพล ลูกรักไปยถึงปราสาท	○ ครั้งนั้นได้เป็นการ เพราะว่าฤกษ์พาล สูทอำเภอไจเอง ○ จับไมยไล้ตีกรีนเครง ทำอำเภอเอง บ่ได้จักกัลัวอาชญา ○ นางมารกริวโกรฐโกรธา ชอบลงอาชญา ชีวิตให้ม้วยวายชนม์ ○ ว่าแล้วนางแมจจรล ตามพระจุมพล ลูกรักไปยถึงปราสาท

2. ความเชื่อในเรื่องโชคกลาง

ในพจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน ให้ความหมายคำว่า "โชคกลาง" ไว้ว่า โชค หมายถึง สิ่งที่น่าผลมาให้โดยคาดหมายได้ยาก มักนิยมใช้ในทางดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2530 : 279) ลาง หมายถึง เครื่องหมายที่ปรากฏให้เห็นอันบอกผลร้ายหรือผลดี (ราชบัณฑิตยสถาน, 2530 : 718)

ชาวภาคใต้เชื่อว่า โชคกลางสามารถบอกเหตุการณ์ล่วงหน้าได้ โดยมีเครื่องหมาย ปรากฏให้เห็นในหลายลักษณะ วรรณกรรมเรื่องพระกายโสทกล่าวถึงความเชื่อเรื่องโชคกลางในลักษณะต่าง ๆ เช่น

2.1 โชคกลางที่ปรากฏในรูปความฝัน

ความฝันคือ ภาพเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นเรื่องราวติดต่อกัน โดยผู้ที่นอนหลับจะเห็นได้อย่างชัดเจน และมีตัวผู้ฝันเข้าไปอยู่ในเหตุการณ์นั้นด้วย บางครั้งความฝันจะเป็นเรื่องที่ลึกลับตลึงก็ยาว บางครั้งก็เป็นเรื่องสั้น ๆ หลายเรื่อง เมื่อตื่นขึ้นในบางคราวจะมีความรู้สึกว่เหตุการณ์ในความฝันยังคงติดอยู่ในความรู้สึกเหมือนเกิดขึ้นจริง ๆ ความฝันจึงเหมือนสิ่งลึกลับมหัศจรรย์ ไม่มีผู้ใดสามารถบอกได้ชัดเจนว่า ความฝันเกิดขึ้นได้อย่างไร อะไรเป็นที่มาแห่งความฝัน และทำไมความฝันในบางเรื่องจึงเกิดเป็นจริงขึ้นได้

สำหรับคนโบราณเชื่อว่า ความฝัน คือ ประสบการณ์ของดวงวิญญาณที่ได้ออกไปจากร่างในขณะที่เจ้าของร่างนอนหลับ วิญญาณได้ท่องเที่ยวไปทั้งในสวรรค์และนรก ซึ่งในทัศนะเช่นนี้

ความหมายของความฝันก็คือ การบันทึกการเดินทางในยามราตรีของวิญญาณ คนไทยจะเชื่อในเรื่องความฝันและการทำนายฝันแตกต่างกันออกไป แต่จะรวมหลักการทางแพทย์ ทางจิตวิทยา ทางศาสนา เข้าไว้ด้วยกัน โดยเชื่อว่า คนเราจะเกิดนิมิตฝันขึ้นได้จะมาจากสาเหตุ 4 ประการ คือ

1. ธาตุวิปริต คือ ธาตุชนิดใดชนิดหนึ่งในร่างกายไม่ปกติ มีโรคพยาธิเบียดเบียน ธาตุกำเริบ จิตใจไม่สบาย นอนหลับ ๆ ตื่น ๆ สะดุ้งตกใจ หากเกิดความฝันจากสาเหตุนี้ ถือว่าไม่ใช่ลางบอกเหตุที่จะทำนายได้

2. อนุภุตสำแดง คือ บุคคลผู้ฝันมีความวิตกกังวลผูกพันอยู่กับธุรกิจการงานที่ยังค้างค้างทำไม่สำเร็จ หรือเรื่องราวต่าง ๆ ที่นำมาคิดก่อนนอน ความฝันที่เกิดจากสาเหตุนี้ ไม่สามารถจะนำมาทำนายได้เช่นกัน

3. เทเวศาสังหารณ์ คือ มีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่เป็นที่เคารพสักการะมาเข้าฝันหรือบันดาลให้ฝันต่าง ๆ ความฝันเช่นนี้จะเป็นความฝันที่สามารถทำนายได้

4. บุพนิมิต คือ อำนาจของบุญกุศล หรือกุศลที่แต่ละคนได้สร้างสมไว้ จึงบังเกิดบุพนิมิตเพื่อจะให้ทราบผลดีผลร้าย ฝันแบบนี้ถือว่า เข้าลักษณะคำทำนายได้แม่นยำ และความฝันที่จะทำนายได้แม่นยำ จะต้องฝันในเวลาหลังเที่ยงคืน จนถึงก่อนรุ่งอรุณ

(เบญจรัตน์ อติชาตนาพันธ์, 2530 : 367-368)

ในเรื่องพระกายโศท กล่าวถึงความฝันของนางมาลาเป็นบุพนิมิต คือ

○ ฝันเห็นอุไทย	ปรากฏศัสไซ	○ ฝันเห็นอุทัย	ปรากฏศัสไซ
สังแสงรจนา	เลื่อนลอยตกลง	สังแสงรจนา	เลื่อนลอยตกลง
เห็นแห่นไสยา	นางนาคเส่นหา	เห็นแห่นไสยาส์	นางนาคเส่นหา
บ่อน้ำขมลี		บ่อน้ำขมศรี	
○ ฝันเห็นเทเวศ	มีฤทธิเดช	○ ฝันเห็นเทเวศร์	มีฤทธิเดช
ทรงคันอัคคี	เทาะทยานวางมา	ทรงคันอัคคี	เทาะทยานวางมา
สูเมืองบุรี	เผาพระภูมิ	สูเมืองบุรี	เผาพระภูมิ
ลูกขึ้นเป็นควัน		ลูกขึ้นเป็นควัน	

○ ผุ่๑ส๑ศ๑ร๑แ๑ห๑ล๑เอ๑ล๑ี๑อ	ล๑้๑ม๑ต๑าย๑เป๑น๑เบ๑ื่อ	○ ผุ่๑ส๑ศ๑ว๑แ๑ท๑ล๑ก๑แ๑ห๑ล๑ี๑อ	ล๑้๑ม๑ต๑าย๑เป๑น๑เบ๑ื่อ
เพ๑ร๑า๑ค๑ว๑ย๑เพ๑ล๑ิง๑ก๑ัน	แ๑ล๑้ว๑ล๑า๑ม๑า๑ไ๑หม๑ย	เพ๑ร๑า๑ค๑ว๑ย๑เพ๑ล๑ิง๑ก๑ัล๑บ๑์	แ๑ล๑้ว๑ล๑า๑ม๑า๑ไ๑หม๑้
น๑าง๑น๑า๑ค๑จ๑อม๑ข๑วัน	ท๑ง๑พระ๑ท๑ร๑ง๑ท๑น	น๑าง๑น๑า๑น๑ู๑จ๑อม๑ข๑ว๑ญ	ท๑ง๑พระ๑ท๑ร๑ง๑ธ๑ร๑รม๑์
ม๑อ๑ศ๑ม๑ว๑ย๑บ๑ัน๑ไ๑หล๑ย		ม๑อ๑ศ๑ม๑ว๑ย๑บ๑ร๑ล๑ย	

นางมาลาฝันว่า เห็นดวงอาทิตย์ลอยมาตกลงที่เห็นไสยาสน์ และเห็นเทวดา
ถือตุ้มพื้นเข้ามาเผาเมือง สัตว์ต่าง ๆ ผู้คนทั้งหลาย ต่างก็ล้มตายรวมทั้งนางมาลาและท้าวพรหมหัตถ์
ด้วยโหราจึงได้ทำนายว่า ความฝันแสดงถึงกลางคืน คือนางจะได้โอรสซึ่งมีบุญญาธิการ และความฝันว่า
มีเทวดามาเผาบ้านเมือง และเผานางมาลากับท้าวพรหมหัตถ์ หมายถึง พระโอรสยังไม่ได้ประสูติ
พระมารดากับพระบิดาจะสิ้นพระชนม์ก่อน บ้านเมืองเดือดร้อน แต่พระโอรสปลอดภัย ซึ่งเหตุการณ์
ในเรื่องก็เป็นจริง ตามคำทำนายนั้น

○ พ๑ศ๑ทุ๑แล๑้๑ป๑ย	แ๑ม๑น๑แ๑ท๑แ๑ก๑ใจ	○ พ๑ศ๑ทุ๑แล๑้๑ป๑	แ๑ม๑น๑แ๑ท๑แ๑ก๑ใจ
โ๑ร๑า๑ค๑ว๑ย๑พล๑ัน	จ๑ิง๑ท๑า๑น๑าย๑ไ๑ห๑ย	โ๑ร๑า๑ค๑ว๑ย๑พล๑ัน	จ๑ิง๑ท๑า๑น๑าย๑ไ๑ห๑้
แ๑ก๑น๑าง๑จ๑อม๑ข๑วัน	เจ๑้า๑จ๑ก๑มี๑ค๑ล๑ก	แ๑ก๑น๑าง๑จ๑อม๑ข๑ว๑ญ	เจ๑้า๑จ๑ก๑มี๑ค๑ร๑ร๑ก
ล๑ูก๑ข๑าย๑โ๑ส๑ภา		ล๑ูก๑ข๑าย๑โ๑ส๑ภา	
○ ล๑ูก๑อ๑น๑มา๑เก๑ิ๑ษ	มี๑บุญ๑ลา๑เล๑ิศ	○ ล๑ูก๑อ๑น๑มา๑เก๑ิ๑ศ	มี๑บุญ๑ลา๑เล๑ิศ
ป๑ร๑า๑บ๑ท๑ว๑โ๑ล๑กา	แ๑ต๑ว๑า๑จ๑อม๑ข๑วัน	ป๑ร๑า๑บ๑ท๑ว๑โ๑ล๑กา	แ๑ต๑ว๑า๑จ๑อม๑ข๑ว๑ญ
ห๑ม๑ัน๑เก๑ิ๑ษ๑มา	บ๑ิ๑ค๑มาร๑ดา	ห๑ม๑ัน๑เก๑ิ๑ศ๑มา	บ๑ิ๑ค๑มาร๑ดา
จ๑ก๑ม๑ว๑ย๑บ๑ัน๑ไ๑หล๑ย		จ๑ก๑ม๑ว๑ย๑บ๑ร๑ล๑ย	

นางประกาศฝันว่า นางได้ขึ้นชมดวงจันทร์ ซึ่งลอยมาปรากฏรัศมีรุ่งเรือง
ทั้งเมือง

○ ผ๑ร๑ว๑า๑ส๑ะ๑ษ๑ร๑ี	ป๑ร๑า๑ก๑ั๑ศ๑ร๑ห๑ม๑ี	○ ฝ๑ัน๑ว๑า๑ศ๑ี	ป๑ร๑า๑ก๑ุ๑ร๑ั๑ศ๑มี
เส๑่๑ค๑ี๑จ๑มา๑ค๑ว๑ย๑พล๑ัน	สุ๑เ๑ื่อ๑ง๑น๑าง๑น๑า๑ค	เส๑่๑ค๑ี๑จ๑มา๑ค๑ว๑ย๑พล๑ัน	สุ๑เ๑ื่อ๑ง๑น๑าง๑น๑า๑น๑ู

รัชมีเจ็ดจัน
รุ่งหังเวียงชัย

นางชมพระจรร

รัชมีเจ็ดจัน

นางชมพระจันทร

รุ่งหังเวียงชัย

โหรก็ทำนายว่า จะมีมนุษย์ผู้หนึ่งเดินทางมายังบ้านเมือง

○ น้องนิระมิตผัน
มาชมส้มสี
มะนุคเหว
แหม่นแห้วบังอร

ว่าโดยพระจรร
จักโดยภพนาง
ดั่งถ้อยคำที่

○ น้องนิระมิตผัน
มาชมสมศรี
มนุชย์เหว
แหม่นแห้วบังอร

ว่าได้พระจันทร
จักได้พบนาง
ดั่งถ้อยคำที่

การเชื่อเรื่องความฝัน และการทำนายฝัน เป็นที่เชื่อถือกันอย่างจริงจัง
และมีความมั่นใจในฝันและคำทำนาย เป็นอย่างยิ่ง โหรผู้ซึ่งเป็นผู้ทำนายก็เชื่อในคำราและคำพยากรณ์
ของตนถึงกับเอาชีวิตตนเป็นเดิมพัน

○ ถ้าหมีเหมือนคำ
ลึงโฆโฆษา
วอดวายชีวา
จักเผาไฟเสีย
○ แม้ว่าทายพิตร
ลึงโฆลูกเมีย
โหยหันเสียบเสีย
เหย้าเรือนเคหา

ตามท้าวจกทำ
พิศาตให้ตาย
ทั้งพระตำรา
ขอจงบ่อพิศ
โหยแหละให้กัน
สิ้นทั้งลูกเมีย

○ ถ้าหมีเหมือนคำ
ลึงโฆโฆษา
วอดวายชีวา
จักเผาไฟเสีย
○ แม้ว่าทายพิตร
ลึงโฆลูกเมีย
ให้หันเสียบเสีย
เหย้าเรือนเคหา

ตามท้าวจกทำ
พิศาตให้ตาย
ทั้งพระตำรา
ขอจงบพิตร
ให้แล้วให้กัน
สิ้นทั้งลูกเมีย

2.2 การเสี่ยงทาย

การเสี่ยงทายเป็นวิธีการอย่างหนึ่ง ที่คนเราใช้สำหรับการตัดสินใจหรือเป็นตัวยืนยันในเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นว่า ดี หรือไม่ดี การเสี่ยงทายนี้มักจะกำหนดไว้ว่า การกระทำต่าง ๆ จะให้ผลอย่างไร แล้วใช้บางสิ่งบางอย่างเป็นเงื่อนไขในการเสี่ยงทาย

การเสี่ยงทายนิยมกันมาช้านาน มีปรากฏในวรรณคดีเก่าแก่ของไทย เช่น เรื่องอิเหนา ก็มีมุขบาเสี่ยงเทียน หรือเรื่องลิลิตพระลอ กล่าวถึงตอนพระลอเดินทางจากเมือง เพื่อไปหาพระเพื่อนพระแพงก็ได้มีการเสี่ยงน้ำ

เรื่องพระกายโสธ ตอนนางดาราลัดพรากจากพระกายโสธ ขณะออกติดตามหาพระกายโสธ นางได้ใช้แหวนเสี่ยงทาย เพื่อให้ทราบว่าพระกายโสธยังมีชีวิตอยู่หรือไม่ นางทิ้งแหวนลงในแม่น้ำ และอธิษฐานว่า ถ้าพระกายโสธสิ้นพระชนม์ให้แหวนจมน้ำไป ถ้าพระกายโสธมีชีวิตรอดอยู่ให้แหวนผุดขึ้นมา และเมื่อแหวนผุดขึ้นมาเหนือน้ำ นางดาราก็เชื่อมั่นว่า พระกายโสธมีชีวิตอยู่อย่างแน่นอน จึงได้ออกติดตามหาพระกายโสธอย่างไม่มีย่อท้อ

○ นางนาคตั้งจำหนังก่ำเท้าม้วยสิ้นปราน	พระโศมณังตั้งทมิถาน ขอแหวนทองจมน้ำไป	○ นางนาคตั้งจำหนังก่ำเท้าม้วยสิ้นปราน	พระโศมณังตั้งอธิษฐาน ขอแหวนทองจมน้ำไป
○ ถ้าเท้ารอกถึงฝั่งแหวนแก้วอันประไพ	พระรอกบั้งบ่อปราไสย ให้พูนเกียผุดขึ้นมา	○ ถ้าเท้ารอกถึงฝั่งแหวนแก้วอันประไพ	พระรอกบั้งบ่อประลัย ให้พูนเกียผุดขึ้นมา
○ เท้าน้องตั้งภักดีแหวนแก้วอันโสภา	ต่อสามีเป็นเหลือตรา นางหึ่งลงกลางวังวน	○ เท้าน้องตั้งภักดีแหวนแก้วอันโสภา	ต่อสามีเป็นเหลือตรา นางหึ่งลงกลางวังวน
○ เศษศัวยออำนาจแหวนแก้วเนือนพคุณ	นางประกายทุกขแห่งทัต ผุดเพื่อหึ่งประจักษ์ตา	○ เศษศัวยออำนาจแหวนแก้วเนือนพคุณ	นางประกายทุกแห่งหน ผุดเพื่อหึ่งประจักษ์ตา

3 รอบ หรือแม้แต่พระโมหมัดศาสดาลัทธอิสลาม ก็เคยเวียนรอบสถานที่ศักดิ์สิทธิ์ ซึ่งประดิษฐานหินงาษาที่เมืองเมกกะ เป็นต้น การเวียนรอบนี้สันนิษฐานกันว่า เดิมคงจะเป็นลัทธิสำหรับเป่าเสนียดจัญไรหรือรับเอาสิริจากพิสิฐชา เพื่อประโยชน์ของผู้กระทำการเวียน ภายหลังความหมายในการทำขยายวงออกไป เป็นการทำให้เกิดสิริมงคล และการเวียนขวาถือว่าเป็นมงคลมีนัยมาจากวิถีโคจรประจำวันของพระอาทิตย์ที่ขึ้นทางตะวันออก แล้ววกไปได้และตกทางตะวันตก เพราะฉะนั้นเมื่อกระทำประทักษิณ จึงถือว่า ถ้าดำเนินตามวิถีโคจรของพระอาทิตย์ ก็จในลัทธิฮินคักดิ์สิทธิ์ซึ่งกระทำหรือการกระทำการสิ่งใดย่อมเป็นผลสำเร็จ และการที่เวียน 3 รอบนั้น เข้าใจว่า เกี่ยวกับเรื่องในวามนาวตาร เมื่อพระวิษณุวตารเป็นคนค่อม ขอเนื้อที่จากท้าวพลี โดยการย่างสามชুম ส่วนการเวียนซ้าย ถือว่าเวียนผิดกรรมชาติ จึงเป็นอวมลกล (เสฐียรโกเศศ, 2531 : 143-145)

ความเชื่อทางพุทธศาสนา

ชาวภาคใต้ส่วนใหญ่นับถือพุทธศาสนามาช้านาน พุทธศาสนาจึงมีอิทธิพลต่อความเชื่อของชาวภาคใต้เป็นอย่างมาก วรรณกรรมเรื่องพระกายโสทสะท่อนให้เห็นความเชื่อทางพุทธศาสนาไว้ดังนี้

1. ความเชื่อเรื่องกรรมและบุญกรรม

พุทธศาสนาเป็นศาสนาที่ไม่ถือในพระเจ้า หรือ "อเทวนิยม" เป็นศาสนาที่เชื่อว่า "กรรม" เป็นผู้สร้างโลกและสรรพสิ่งทั้งหลาย ดังปรากฏในพระบาลีว่า "กम्मมฺมา วุตฺตติ โลโก" หมายความว่า กรรมเป็นเครื่องบันดาล กรรมเป็นเครื่องสร้างสรรพสิ่งทั้งหลาย คือกระทำไว้อย่างไรย่อมเกิดผลแห่งการกระทำเช่นนั้น เปรียบเสมือนชาวนาหว่านพืชไร่ ไร่ไหน ย่อมได้รับผลแห่งการหว่านพืชไร่เช่นนั้น (อาานนท์ อภาภิรม, 2525 : 44)

ในเรื่องพระกายโสทได้กล่าวถึงเหตุแห่งกรรมไว้หลายตอน เช่น กล่าวว่าเป็น เพราะกรรมชาติก่อน จึงทำให้ท้าวพรหมทัตต้องการขมป่า ทั้งที่โทรทูลว่ากำลังมีพระเคราะห์ และเมื่อท้าวพรหมทัตถูกนางยักษ์จับตัวไป พระองค์ก็กล่าวว่า เป็นเพราะชาติก่อนเคยพรากรูนก ลูกกา ให้จากรัง ชาตินี้พระองค์จึงต้องจากรวมเหสี

○ โฉตัวกูเอ๋ย	พริคนางคู่เขย	○ โฉตัวกูเอ๋ย	พลัดนางคู่เขย
แต่เมื่อยังเป็น	ช่รอย เวรา	แต่เมื่อยังเป็น	ช่รอย เวรา
ตามมาให้เห็น	พระทองเนื้อเหียน	ตามมาให้เห็น	พระทองเนื้อเหียน
แต่ล้วนโสกัง		แต่ล้วนโสกัง	
○ เคี้ยแล้นละนง	ไพบินไปตก	○ เคยเล่นลูกนก	ไพบินไปตก
จะแตรวงรัง	เคี้ยแล้นละกา	จากแตรวงรัง	เคยเล่นลูกกา
เวราแต่หลัง	ไจะรววงรัง	เวราแต่หลัง	ให้จากรวงรัง
จะนางมเหสิ		จากนางมเหสิ	

สาเหตุแห่งกรรมดี ก็มีปรากฏให้เห็น คือ เมื่อนางคาราต้องตรากตรำลำบากในการรอนแรมกลางป่า เพื่อออกติดตามหาพระกายโสท แต่นางเคยได้ประกอบกุศลกรรมไว้ในชาติปางก่อนจึงทำให้ร้อนถึงพระอินทร์ และพระอินทร์ได้ลงมาช่วยนางให้หายเข็ดร้อน

○ เศษกุศล	นางนาคินุมน	○ เศษกุศล	นางนาฏนุมล
สร้างแต่ก่อนไกล	จึงร้อนถึงท้าว	สร้างแต่ก่อนไกล	จึงร้อนถึงท้าว
ผานเกล้าหัสไนย	สิงทิพด้วยไว	ผานเกล้าหัสไนย	สิงทิพด้วยไว
เห็นนางคารา		เห็นนางคารา	
○ ผัวหนีเสียแล้ว	ยังแต่เมียแก้ว	○ ผัวหนีเสียแล้ว	ยังแต่เมียแก้ว
หลงในหิมวา	พิศดสังฆาร	หลงในหิมวา	พิศดสังฆาร
แก่นางคารา	ท้าวน้องชังมา	แก่นางคารา	ท้าวน้องชังมา
องค์เดียวเอ๊ก		องค์เดียวเอ๊ก	

○ ค้วนฎไปช่วย	ยาไหนดม้วย	○ ควรรณไปช่วย	อย่าให้นางม้วย
คัมซึ่งอินทรีย์	ว่าแล้วบนาน	คัมซึ่งอินทรีย์	ว่าแล้วบนาน
พูนามบ่ห่ศรี	เข้ามาสู่ที่	ภูบาลบหศรี	เข้ามาสู่ที่
ท้าวน้องอาไสย		ท้าวน้องอาคัย	

นางสมุททเวหา และนางประกาศัน เป็นตัวอย่างของผู้ประกอบกรรมชั่ว ผลสุดท้าย จึงต้องประสบเคราะห์กรรม สำหรับนางสมุททเวหากลับตัวกลับใจเป็นผู้อยู่ในธรรมได้ แต่นางประกาศัน ลุก่ออำนาจโทษะ จึงถูกพระกายโสทห่าตาย

○ กระสัดรีน้ำใจชั่ว	ต่อสู้หัวโหลล่าหฤา	○ กษัตรีน้ำใจชั่ว	ต่อสู้หัวให้รำลือ
.....	ที่ยังคงความโกรธเกรี้ยว	.....	ที่ยังคงความโกรธเกรี้ยว
...		...	
○ เมื่อนั้นจึงระบาท	กายโสตราดเรื่องฤทธิริน	○ เมื่อนั้นจึงพระบาท	กายโสตราชเรื่องฤทธิริน
พาดพันเป็นหลายพัน	ถูกตองนางนางยักษา	พาดพันเป็นหลายพัน	ถูกตองนางนางยักษา
○ พระชนเข้าบ้านแซน	ทั้งชว่าทร้ายคักลงมา	○ พระชรรค์เข้าบ้านแซน	ทั้งชวาช้ายตกลงมา
บ้านเกลานางยักษา	คักลงมาบัตเตียวคน	บ้านเกลานางยักษา	ตกลงมาบัตเตียวคน
○ นางยักหันใหม่โดย	จึงลุ่มลงกลางไพรยสน	○ นางยักหันไม่ได้	จึงลุ่มลงกลางไพรยสน
โรทิตหลามไหลยล่ง	ครีที่ทานภระคังคา	โรทิตไหลหลามลง	คือท้อธารพระกงกา

ความเชื่อ เรื่องกรรมจะมีผลต่อพฤติกรรมของคนทั่วไป คือ เมื่อถึงคราวมีความทุกข์ ก็จะยึดเอากฎแห่งกรรมเป็นเครื่องปลอบประโลมใจ และพร้อมที่จะต่อสู้ชีวิตไปคามชะตากรรมด้วย ดังเช่น ท้าวพรหมทัตกับนางมาลา เมื่อปรากฏว่านางสมุททเวหากินผู้คนหมดเมือง และกำลังจะจับ ทั้งสองพระองค์กินเป็นอาหารด้วย ทั้งสองพระองค์ยินดีที่จะรับผลกรรมนั้น เพราะคิดว่าเป็นเวรกรรม ตามมาทัน ดังข้อความที่กล่าวไว้ว่า

○ พระเอ๋ยน้องจักขอสั่งง กระจหาชิวี๋ยัง สั่งแล้วน้องจักขอลา ○ พระเอ๋ยกำเวนท์ทำมา น้องช่อก้อมหน้า ไปยด้วยลูะรักกับอังก์ ○ เท้าฟังเสียงนางโฉมยง สมเด็จพระองค์ พิลาบก็ไทรรำไร ○ น้องเอ๋ยพี่จะหยูเยี้ยไคย คายตามอรัไคย ผิวเมียให้พร้อมกักร ○ โอิชน้องแก้วจอมขวัญ เวราตามพัน รักกันบ่อไคยีนนาน	○ พระเอ๋ยน้องจักขอสั่ง กว่าชิวี๋ยัง สั่งแล้วน้องจักขอลา ○ พระเอ๋ยกรรมเวนท์ทำมา น้องชอก้อมหน้า ไปด้วยลูกรักกับอังก์ ○ หัวฟังเสียงนางโฉมยง สมเด็จพระองค์ พิลาบก็ให้รำไร ○ น้องเอ๋ยพี่จะอยู่เยี้ยไคย คายตามอรัไคย ผิวเมียให้พร้อมด้วยกัน ○ โอิโอิน้องแก้วจอมขวัญ เวราตามพัน รักกันบ่อไคยีนนาน

2. ความเชื่อในเรื่องบุพเพสันนิวาส

ความเชื่อในเรื่องบุพเพสันนิวาส เป็นความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องภพชาติ ว่า คนเรา
ตายแล้วต้องเกิดอีก จึงเชื่อกันว่า ถ้าเคย เป็นคู่ครองกันมาในอดีตชาติ หรือเคยทำบุญร่วมกัน ก็จะได้
ได้มาร่วมชีวิตกันอีกในปัจจุบันชาติ อาจกล่าวได้ว่า ความเชื่อในเรื่องบุพเพสันนิวาสนี้ เป็นความเชื่อ
ที่ผลึกความรับผิดชอบในเรื่องการเลือกคู่ครองให้ขึ้นกับ โชคชะตาที่กำหนดให้มาเป็นคู่กัน

ในเรื่องพระกายโสท เมื่อพระอินทร์เล่าความจริงเกี่ยวกับผู้ให้กำเนิดแก่พระกายโสท
แล้ว พระอินทร์ได้ชี้ทางให้พระกายโสทเดินทางไปทางทิศประจิมเพื่อไปหานางคารา ซึ่งเป็นเนื้อคู่
กันมาทุกชาติ

○ ครันไคยแลวพระทูวะไคย น้องเอ๋ยแรงไป เบ้องทิศคัฒมิไคยมี ○ จักไคย เขวาระมารยสี่ พระน้ามเทวี ชื่อนุชน้องคารา ○ เภระนางเคี้ยคู่กันมา หลายชาติแล้วหนา จะนุชน้องแรงไป	○ ครันไคแล้วพระทูนัย น้องเอ๋ยแรงไป เบ้องทิศประจิมไคยมี ○ จักไคเขวามารศรี พระนามเทวี ชื่อนุชน้องคารา ○ เภระนางเคี้ยคู่กันมา หลายชาติแล้วหนา เจ้านุชน้องแรงไป

นางคารานั้น เมื่อทราบข่าวพระกายโสทรมีจิตผูกพัน เพราะเคย เป็นคู่ครอง
กันมา ดังกวีได้บรรยายว่า

○ ชาติกอนนางโอมตรุ	เคี้ย เป็นคู่ด้วยศาสดา	○ ชาติกอนนางโอมตรุ	เคย เป็นคู่ด้วยศาสดา
รู้ข่าวพระราชา	นางกรวนหาทุกวรวาน	รู้ข่าวพระราชา	นางกรวนหาทุกวันวาร
○ มีจิตนางคิดถึง	แสนคำนึงพันประหมาร	○ มีจิตนางคิดถึง	แสนคำนึงพันประมาณ
ตั้งใจศฤงคาร	พระเยวามารตั้งภักตรดี	ตั้งใจศฤงคาร	พระเยวามารตั้งภักดี

นอกจากนี้นางคารา ยังมุ่งมั่นที่จะเป็นคู่ครองของพระกายโสทรมิในทุก ๆ ชาติ ทั้งนี้
เพราะความเชื่อในเรื่องบุพเพสันนิวาส นางจึงตั้งอธิษฐานว่า

○ ถ้าข้าวเป็นราชหญิง	เม็ญโอมยงเป็นคูหา	○ ถ้าข้าวเป็นราชหงส์	เม็ญโอมยงเป็นคูหา
ตามข้าวจักรกฤษณา	ให้ข้าวข่มสามร้านใจ	ตามข้าวจักรกฤษณา	ให้ข้าวข่มสามร้านใจ
○ ถ้าข้าวเป็นหญิงทอง	เม็ญคิคลองเป็นมาลัย	○ ถ้าข้าวเป็นหญิงทอง	เม็ญคิคลองเป็นมาลัย
ให้ข้าวสามร้านใจ	ข่มคอกไมอันโสภา	ให้ข้าวสามร้านใจ	ข่มคอกไมอันโสภา
○ ถ้าข้าวเป็นพระอิน	เม็ญอามรินเป็นสุชดา	○ ถ้าข้าวเป็นพระอินทร์	เม็ญอมรินทร์เป็นสุชดา
จักตามไปรักษา	ทุกรอยชาคยาคล่าคเหลือ	จักตามไปรักษา	ทุกรอยชาคยาคล่าคเหลือ

3. ความเชื่อในอานิสงส์ของการทำบุญ

การทำความดี หรือการทำบุญทางพุทธศาสนา เชื่อกันว่าจะก่อให้เกิดอานิสงส์เป็น
อย่างยิ่ง คนทั่วไปจึงเลื่อมใสศรัทธาในการสร้างประโยชน์ต่าง ๆ ให้แก่วัด หรือบุคคลทั่วไป เช่น
การซุกศระน้ำ การสร้างสะพาน สร้างศาลา เป็นต้น โดยเชื่อว่า อานิสงส์ของการสร้างความดี
เหล่านี้จะช่วยส่งเสริมให้คนมีความสุข มีความเจริญ มีผู้คอยช่วยเหลือให้การอุดมสมบูรณ์ทั้งที่เป็น
มนุษย์ด้วยกัน และเทพยดาทั้งหลาย

ดังเช่นในเรื่องพระกายโสท เมื่อปรากฏว่า แทนบัณฑิตผู้มั่งคั่งของพระอินทร์ร้อนและ
แข็งขัน กวีได้บรรยายให้เห็นอย่างเด่นชัดว่า ผู้มีบารมี คือผู้ที่ไ้ทำบุญไว้มากมาย ทำให้เกิดเช่นนั้น
ได้ เช่น

○ ไครหน่อสำงบารมีมีตา บำรุงสังฆนา เพิ่มโพชฌิยานสิงโคย ○ หฤาหนึ่งซุคสรระน้อยใหญ่ หฤาว่าผู้โคย มาปลุกสาหลาจ้อหาร ○ หฤาบวคฺจรักสงสาร เข็ยจเนื่อไทหาร บ่อหย่อช้อไมยศรี	○ ไครหนอสร้างบารมีมีตา บำรุงศาสนา เพิ่มโพชฌิยานสิงโค ○ หรือหนึ่งซุคสรระน้อยใหญ่ หรือว่าผู้โค - มาปลุกศาลาจ้อหาน ○ หรือบวชลฺจรักสงสาร เข็ยคเนื่อให้ทาน บ่ย่อท้อไมศรี

นอกจากการทำบุญโดยการสร้างสิ่งของแล้ว การให้ทานก็เป็นการสร้างอานิสงส์
อีกประการหนึ่ง โดยเฉพาะการให้ทานเสื่อคเนื่อ และชีวิต หรืออวัยวะส่วนใด ๆ จะได้อานิสงส์
เป็นอย่างดี

○ ถ้ากุจกัโดยครัด เป็นพระพุทสงสาร เคชะกุไทยหาร โลหิตตั้งและมังสา ○ เคชะกุเปล็องปลิด ควงชีวิตในยอาตะมา กุไทยหารเกษา นับด้วยนิลละหิตตั้ง ○ กุไทยหารควงเนต อันวิเสคมาแต่หลัง เปรียบด้วยควาที่ยัง ในยอากาคย้อมมากมี ○ ช่อไทยบิคาราคา เป็นกินมาทังสองศรี ช้าน้อยตั้งภักดี หวังจักะทำศแทนพระคุณ	○ ถ้ากุจกัไค้ศรีส เป็นพระพุทสงสาร เคชะกุให้ทาน โลหิตตั้งและมังสา ○ เคชะกุเปล็องปลิด ควงชีวิตในยอาตะมา กุให้ทานเกษา นับด้วยนิลโลหิตตั้ง ○ กุให้ทานควงเนต อันวิเสคมาแต่หลัง เปรียบด้วยควาที่ยัง ในยอากาคย้อมมากมี ○ ขอให้บิคาราคา เป็นกินมาทังสองศรี ช้าน้อยตั้งภักดี หวังจักทศแทนพระคุณ

โลกทัศน์

โลกทัศน์ คือ ระบบทั้งหมดของความคิด ความอ่าน ความเชื่อ ทัศนคติ ที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลในสังคมหนึ่ง ๆ มีร่วมกันอันเกี่ยวข้องกับปัญหาทั้งหมดของชีวิตมนุษย์ ซึ่งอาจปรากฏอยู่ในภาษานิยายปรัมปรา ความเชื่อและพิธีกรรมทางศาสนา ศิลปะในรูปต่าง ๆ ตลอดจนวรรณกรรมของสังคมนั้น ๆ (สมบัติ จันทรวงศ์, 2529 : 40)

วรรณกรรมเป็นสิ่งที่มียุทธผลต่อค่านิยม และด้วยความรู้สึกรีกนึกคิดหรือโลกทัศน์ของมวลชนเป็นอย่างมาก ดังนั้น การศึกษาโลกทัศน์จากวรรณกรรมจึงมีคุณค่าเป็นอย่างยิ่ง การศึกษาโลกทัศน์จากวรรณกรรมในสมัยใดเท่ากับเป็นการศึกษาทัศนะหรือความรู้สึกรีกนึกคิดของคนสมัยนั้นว่า เขามีเสรีภาพในการแสดงความรู้สึกรีกนึกคิดของเขาอย่างน้อย เพียงใด และความรู้สึกรีกนึกคิดของเขาสะท้อนให้เห็นภาพของสังคมไทยได้ชัดเจนเพียงไร เช่น การศึกษาวรรณกรรมเรื่องพระกายโศท สามารถแสดงให้เห็นทัศนะหรือโลกทัศน์ได้ดังนี้

1. โลกทัศน์ที่มีต่อบุคคล
2. โลกทัศน์ที่มีต่อระบบสังคม
3. โลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ
1. โลกทัศน์ที่มีต่อบุคคล

วิธีการดำรงชีวิตของชาวภาคใต้ มีทรัพยากรอันอุดมเป็นสิ่ง เกื้อกูลหรือเอื้ออำนวยต่อการดำรงชีวิต ทำให้ชาวภาคใต้ดำเนินชีวิตอยู่อย่างสันติสุข ด้วยเหตุนี้โลกทัศน์ของชาวภาคใต้ที่มีต่อบุคคลจึงเกิดขึ้นด้วยเหตุและผลแก่การใช้ชีวิตร่วมกันเป็นสำคัญ จากเรื่องพระกายโศทสามารถจำแนกให้เห็นโลกทัศน์ที่มีต่อบุคคลได้ดังนี้

1.1 โลกทัศน์ที่มีต่อตนเองและพวกพ้อง ตัวอย่างจากเรื่องราวของท้าวพรหมหัตถ์สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ที่มีต่อตนเองได้เด่นชัดว่า คนทุกคนย่อมรักตัวเอง และรักตัวกลัวตายมากที่สุด เมื่อถึงคราวคับขัน การดิ้นรนหาหนทางเพื่อความอยู่รอดของชีวิต ย่อมทำได้ทุกอย่างแม้จะเป็นการเห็นแก่ตัวหรือทำให้ผู้อื่นเดือดร้อน

เมื่อท้าวพรหมหัตถ์ถูกนางสมุทลเวหาจับไปเป็นสามีนางกำลังจะถูกนางจับกินเป็นอาหาร ด้วยความรักชีวิตของตนเอง ท้าวพรหมหัตถ์ได้อ้อนวอนขอชีวิตจากนางโดยยอมแลกชีวิต

ของตนเองกับชีวิตของชาวเมือง แสดงให้เห็นสังขรณ์แห่งชีวิตว่า ไม่มีใครที่รักชีวิตของผู้อื่นมากกว่าตัวเอง ตั้งข้อความที่ว่า

○ สัพพะพรุขหารังหลาย	นั่งเรียงรายถ้วนทุกหมู่	○ สัพบุรุษานังหลาย	นั่งเรียงรายถ้วนทุกหมู่
พระเจ้าสัพพันญ	ครัตมีพุกฎา	พระเจ้าสัพพันญ	ครัตมีพุกฎา
○ สัจจันรักเมียละ	กฤาบวงหูกะอาตมา	○ สัจจันรักเมียลูก	คือบ่วงหูกะอาตมา
สมบัตถารารา	หมี่รักเห่าชยวิททัน	สมบัตถังพารา	มิรักเห่าชยวิททัน
○ รักเมียบังเกียเกล้า	พระบิคุเรคเหาเจ้าพระคุณ	○ รักแม่บังเกิดเกล้า	พระบิคุเรคเหาเจ้าพระคุณ
หังนั้นบ่อปานบุ	เทาคันรักชยวิทเหลือ	หังนั้นบ่อปานบุ	เทาคันรักชยวิทเหลือ
○ ถึงรักยาติวง	ไ নয়กัวะห้องของตันเอัย	○ ถึงรักยาติวงศ	ไ ในพวกห้องของตันเอัย
บ่อปานชยวิทเหลือ	รักยิ่งแก้วจักชุกรยาน	บ่อปานชยวิทเหลือ	รักยิ่งแก้วจักชุกรยาน
○ กฤาหารักชุกรสว	ไหยักสาหมันสังหาร	○ กือทานักชุกรสว	ไหยักสาหมันสังหาร
จักเอาชยวิทหาร	นั้นมาและชยวิททัน	จักเอาชยวิททาน	นั้นมาแลกชยวิททัน

ความรักตัวเองมีมากกว่าความรักพวกห้องไม่ว่าจะเป็น พ่อ แม่ ลูก เมีย หรือ บรรดาญาติมิตรทั้งหลายก็จริง แต่ถ้าเปรียบเทียบระหว่างพวกห้องตัวเองกับพวกอื่น ก็ยอมรับ พวกห้องตัวเองมากกว่า เช่น นางสมุททเวหารังเกียจนางคาราลูกสะเก้ ซึ่งเป็นมเหสีพระกายโสท เพราะอยากให้นางประกาศนัองสาวตัวเองได้เป็นมเหสีพระกายโสทเสียเอง นางสมุททเวหาจึงได้หาเรื่องและหาทางกลั่นแกล้งนางคาราต่าง ๆ นานา

1.2 โลกทัศน์ที่มีต่อผู้ใหญ่ สังคมไทยยึดถือการเคารพยกย่องผู้ใหญ่เป็นอย่างยิ่ง ไม่ว่าผู้ใหญ่จะเป็นญาติมิตรกันหรือไม่ ผู้ที่อายุน้อยกว่าหรือเป็นเด็กจะต้องพูดจาสุภาพ และไม่แสดง กิริยาอาการหยิ่งยะโสกับผู้ใหญ่ ในเรื่องพระกายโสท พระกายโสทได้แสดงให้เห็นถึงความอ่อนน้อม ต่อผู้ใหญ่ คือ ท้าวอาทิตย์ เมื่อพระกายโสทเหาะผ่านมาท้าวอาทิตย์เชิญให้ลงประทับที่เมือง พระกายโสทมิได้ถือพระองค์ว่าเป็นผู้มีอิทธิฤทธิ์เหนือผู้ใด จึงได้เสด็จลงมาคารวะต่อท้าวอาทิตย์ อย่างอ่อนน้อม

○ ครั้นรำพึงแล้ว เท่าเสด็จจรดคัน ส่มเคี้ยวจุมพล กัมเกล้าอพิวัน	กายโสทพระแก้ว บตรเคี้ยววลูถึง พระแก้วกับคัน	○ ครั้นรำพึงแล้ว ท้าวเสด็จจรดล ส่มเคี้ยวจุมพล กัมเกล้าอพิวัน	กายโสทพระแก้ว บัคเคี้ยววลูถึง พระแก้วกับคัน
---	---	---	---

เมื่อครั้งพระอินทร์ลงมาบอกเรื่องชาติกำเนิดของพระกายโสท พระกายโสท
ก็ได้หักทายเป็นพระอินทร์อย่างสุภาพ

○ เมื่อนั้นกายโสทภูมี เท่าพิศดูเห็นพันตา	เมื่อโดยส่มประคี่	○ เมื่อนั้นกายโสทภูมี ท้าวพิศดูเห็นพันตา	เมื่อได้สมประคี่
○ แล้วเท่าครครมีขังคา ประโหยชนแก่น้องสิ่งโคย	พี้อย เข้ามา	○ แล้วท้าวตรัสมีขังคา ประโหยชนแก่น้องสิ่งโค	พี้อย เข้ามา
○ ดินดานบ้ารเมืองทยุไทย จ้งเบาะแก่น้องพ้อ	พระนำชื่อโคย	○ ดินฐานบ้านเมืองอยู่ไทย จงบอกแก่น้องพ้อ	พระนามชื่อโค
○ แดก่อนบ่ท่อนจะมา สิ่งโคยแก่น้องพี้อย	ทฤว่าปรารฎะหนา	○ แดก่อนบ่ท่อนจะมา สิ่งโคแก่น้องพี้อย	หรือว่าปรารณา

1.3 โลกทัศน์ที่มีต่อเจ้านาย หรือผู้มีอำนาจ คนไทยเคยชินกับการปกครองแบบ
สมบูรณาญาสิทธิราชย์ หรือระบบเจ้าขุนมูลนายมาเป็นเวลาช้านาน จนเกิดการยอมรับในเรื่องนี้
แต่สำหรับชาวภาคใต้ ยอมรับในระบบเจ้าขุนมูลนาย โดยมีได้ถือว่า เจ้านายจะมีอำนาจมากจน
เกิดความกลัวเกรงแต่อย่างใด ชาวภาคใต้มักพูดจาเป็นกันเองกับเจ้านายได้ เช่น โทรเมือง
ภาคยักษ์เรียกนางประกาศันว่าน้อง และแทนตัวเองว่า พี่

○ เมื่อนั้นโทนเถ่า	โดยพงคำเจ้า	○ เมื่อนั้นโทรเหล่า	ไค้ฟังคำเจ้า
จริงคูตำรา	หมั่นคั่งแกใจ	จิ่งคูตำรา	มันคั่งแกใจ
แม้รแทแก่ตา	จริงซุนโหรา	แม้นแท้แก่ตา	จิ่งซุนโหรา
กราบทูนคะดี		กราบทูนคะดี	
○ น้องนัระมิดตัน	ว่าโดยพระจรร	○ น้องนัระมิดตัน	ว่าไค้พระจันท์
มาชมสมศรี	จักโดยภพนาง	มาชมสมศรี	จักไค้ภพนาง
มะนุดเทวี	คั่งด้อยคำพี่	มะนุดเทวี	คั่งด้อยคำพี่
แม้นแท้บังออน		แม้นแท้บังอร	

นอกจากจะพูดจาเป็นกันเองแล้ว ชาวภาคใต้อีกพูดจาแบบตรงไปตรงมาตามบุคลิกตนโดยไม่วิตกว่า จะทำให้เจ้านายขุนเคืองอย่างไร เช่น นางสาวमितสาวใช้นางประกาสันได้กล่าวกับนางประกาสันและนางสมุททเวหาว่า นางคารามีรูปโฉมงดงามยิ่งนัก และนางประกาสันไม่มีทางจะเทียบนางคาราได้เลย ซึ่งทำให้นางสมุททเวหาโกรธเคืองมาก คำพูดของนางमितซึ่งชมความงามนางคารานั้นกล่าวว่

○ พระเอี้ยโฉมคารา	งามโสภาคธาสาวสัทวัน	○ พระเอี้ยโฉมคารา	งามโสภาคคือสาวสวรรค
ข้าคูโฉมประกาสรร	บ่อเทียบมะทรโฉมนางคราน	ข้าคูโฉมประกาสัน	บ่เทียบมันโฉมนางคราญ
○ คาราผู้น้อยนาช	แต่พระบาทไครยจักปาน	○ คาราผู้น้อยนาญ	แต่พระบาทไครยจักปาน
แต่โฉมนางนังคราน	จับแสงเท่างามท้อตา	แต่โฉมนางนังคราญ	จับแสงท้าวงามทอตา
○ เปรียบค้วยแสงเข้าสัทวัน	มาพร้อมกันเปรียบ	○ เปรียบค้วยแสงชาวสวรรค	มาพร้อมกันเปรียบ
	คาคารา		คาคารา
บ่อเหมือนนางฉายา	จับแสงเท่าครือมณี	บ่เหมือนนางฉายา	จับแสงท้าวคือมณี

เหตุการณ์อีกตอนที่สะท้อนให้เห็นว่า ชาวภาคใต้มิได้เกรงกลัวเจ้านาย หรือให้ความยกย่องเจ้านาย เช่นภาคอื่น ๆ คือ เมื่อนางประกาสันรบกับพระกายโสท นางประกาสันสู้ พระกายโสทมิได้เรียกให้ทหารมาช่วย แต่ทหารเหล่านั้นก็ไม่ได้ช่วย กลับยืนดูกันด้วยความสนุกสนาน คั่งข้อความ

○ เพื่อนเียนนายก่อนาย รบกันตายช่างหัวเขา หมีไชยกานของเรา จะพลอยตามด้วยทราวมไว	○ เพื่อนเียนนายก่อนาย รบกันตายช่างหัวเขา มิใช่การของเรา จะพลอยตามด้วยทราวมวัย
○ ถ้าเป็นหูเหียนแก้ว คับเสียแล้วจุกอื่นใหม่ ชีวิตครันตายไป บ่อหอนไสยจักกินมา	○ ถ้าเป็นหูเหียนแก้ว คับเสียแล้วจุกอื่นใหม่ ชีวิตครันตายไป บ่ห่อนไชรัจักกินมา
○ หนูนแลครันเปรี้ยวปาก นั่งกินมะหยุดิกวา ลูกไมยมีไยบ่า ไปยกบ่มากินสำราญ	○ ยืนแลครันเปรี้ยวปาก นั่งกินหมากอยู่คึกว่า ลูกไม่มีไยบ่า ไปเก็บมากินสำราญ

1.4 โลกทัศน์ที่มีต่อสตรี กติกาหรือจารีตของสังคมภาคใต้ที่เกี่ยวข้องกับสตรีมีอยู่หลายประการ และโดยเหตุที่วัฒนธรรมได้กำหนดให้เพศชายสรรหาเพศหญิงได้กว้างขวางและเสรีกว่าเพศหญิงซึ่งเป็นเพียงฝ่ายสนองตอบ หรือปฏิเสธเท่านั้น สังคมจึงเพ่งมองที่คุณลักษณะของเพศหญิงมากเป็นพิเศษ ทั้งนี้โลกทัศน์ที่มีต่อสตรีจึงมีลักษณะเด่น ๆ หลายประการ และจากเรื่องพระกายโสทได้สะท้อนให้เห็นโลกทัศน์ดังกล่าว คือ

1.4.1 สตรีต้องมีความงาม ความงดงามของสตรีตามโลกทัศน์ของคนในท้องถิ่นภาคใต้มีอยู่ 2 ลักษณะ คือ รูปร่าง กับกิริยา

รูปร่าง คือ ความงามของรูปร่างและหน้าตา เช่น ความงามของนางคารา

○ พระเกษคำพลับ	กดาปีแมลงทับ	○ พระเกษคำพลับ	คือปีกแมลงทับ
ดูงามโสภา	พิศดูพระช่หนึ่ง	ดูงามโสภา	พิศดูพระขนง
กดากรังร่งหนา	ไย เนคกัลย	คือกรังรนา	นัยน์เนตรกัลยา
กดาตาทรายทอง		คือตาทรายทอง	

○ พระภักตรกฤดาจัน	งามเลิ ^๑ เช็ดฉัน	○ พระพักตร์คือจันทร์	งามเลิศเฉียดฉัน
เป็นนวลระลอก	ทรศาคฤดาจิน	เป็นนวลระลอก	ทันตาถือนิล
หงสามสีพิสอง	พระกันเท้าน้อง	ทั้งสามสีสอง	พระภรรณห้าวน้อง
คฤาชากรไทรย		คือชากรรไทร	
○ นาสิกเลิ ^๑ แล้ว	คฤาตั้งช่อแก้ว	○ นาสิกเลิศแล้ว	คือตั้งช่อแก้ว
ดูงามสุกไส	พระภอรอรกลม	ดูงามสุกไส	พระภอรอ่อนกลม
คฤางวงคชไทรย	นิวพระหัตถ์ ^๑ รไทย	คือวงคชไทร	นิ้วพระหัตถ์ ^๑ รไทย
คฤาลำเทียนทอง		คือลำเทียนทอง	

กิริยามารยาทงาม หมายถึง การมีกิริยาทำทางต่าง ๆ เช่น การยืน เดิน นั่ง นอน ห่วงทีวาทต่าง ๆ สรวมนแลดูงามสง่าอยู่เสมอ เป็นต้นว่า การเดินต้องให้สง่างามเหมือน "หงส์ลีลาจากน้ำทอง" หรือ "นางช้างเดิน" ตั้งที่นางสมุททเวหาเอ๋ยชมนางคารา

○ นางแม่ใจร้าย	เมื่อเห็นลูกสไ ^๑ ไพ	○ นางแม่ใจร้าย	เมื่อเห็นลูกสะ ^๑ เก
คฤาคังนางสั ^๑ หวัน	มะนุชคัล ^๑ นี้	คือคังนางสว ^๑ รรค์	มนุชคัล ^๑ นี้
มีโฉมไครยจะ ^๑ หัน	พระภักตรคฤาจร	มีโฉมไครยจะ ^๑ หัน	พระพักตร์คือจันทร์
พิศดูสำ ^๑ อวาง		พิศดูสำ ^๑ อวาง	
○ แต่โหมย ^๑ แต่งตัว	คฤาหนึ่งเตาะ ^๑ บัว	○ แต่ไม่ ^๑ แต่งตัว	คือหนึ่งคอก ^๑ บัว
เดินคฤานาง ^๑ ซ่าง	ถ้าหมัน ^๑ แดงแง	เดินคือนาง ^๑ ซ่าง	ถ้ามัน ^๑ แดงแง
ดูงามสำ ^๑ อวาง	แม้ ^๑ วา ^๑ ฝวนาง	ดูงามสำ ^๑ อวาง	แม้ ^๑ วา ^๑ ฝวนาง
เบื่องบ ^๑ รบ่อปาน		เบื่องบ ^๑ รบ่อปาน	

นางคารามีความงามตามโลกทัศน์ของชาวภาคใต้ ไครพบเห็นนางต่างต้องชมว่า นางมีทั้งรูปงามและกิริยามารยาทงาม ดังเช่น สาวใช้นางประกาศันเมื่อได้พบนางคาราแล้วกลับไปบอกนางประกาศันว่า

○ ทรงโฉมสอาด	มีทั้งมรัยาค	○ ทรงโฉมสะอาด	มีทั้งมรรยาท
เชิงชายกิริยา	กลืนเนื่อนั้นหอม	เชิงชายกิริยา	กลืนเนื่อนั้นหอม
พู่หิ้งสาหลา	ช่อทูนฉายา	พู่หิ้งศาลา	ช่อทูลฉายา
ไพทรามพระไทย		ไพทรามพระทัย	

1.4.2 สตรีต้องมีความสำรวมเรื่องความรัก คือไม่แสดงออกในเรื่องความรักอย่างเปิดเผย แต่จะให้ฝ่ายชายเป็นผู้ริเริ่มก่อน เมื่อฝ่ายชายเป็นผู้เสนอความรักหรือแสดงความรู้สึกรักใคร่ชอบพอสตรีต้องสงวนท่าที แม้จะมีใจรักใคร่ชอบพอกับชายนั้นสักเพียงใด ก็จะไม่แสดงออกนอกหน้าจะเก็บความรู้สึกนั้นไว้ในใจ เช่น นางคาราเมื่อท้าวอาทิตย์ตามความสมัครใจในเรื่องการอภิเษกกับพระกายโสฬส แม้นางจะพึงพอใจพระกายโสฬสแต่นางก็มิได้แสดงออกดังกวีได้บรรยายไว้ว่า

○ มานะกระสรวี	ยอมบัง เกษมิ	○ มานะกษัตริย์	ยอมบัง เกิดมี
มาแล้วแต่ไทรย	แม้นรักเท่ารักษ	มาแล้วแต่ไร	แม้นรักเท่ารัก
บ่อแจ้แก่ไครย	กุมไวยในยใจ	บ่อแจ้แก่ไคร	กุมไว้ในใจ
เท่านั้นองฉายา		เท่านั้นองฉายา	

1.4.3 สตรีต้องรู้ถึงหน้าที่ภรรยาที่ดี ชาวได้มีโลกทัศน์ว่า ผู้ชายเป็นช้างเท้าหน้า ผู้หญิงเป็นช้างเท้าหลัง และภรรยาพึงปฏิบัติต่อสามีอย่างดีที่สุด จะต้องเคารพข้อลัทธิและบูชาสามีเสมอบิดามารดา ดังที่นางคาราได้กล่าวว่

○ ทุกวันพระเจ้า	มาหยุดเหนือเกล้า	○ ทุกวันพระเจ้า	มาอยู่เหนือเกล้า
ด้วยน้องเสน่หา	บ่อนักว่าตัว	ด้วยน้องเสน่หา	บ่อนักว่าตัว
นึกว่าบิดา	น้องบ่อนักว่า	นึกว่าบิดา	น้องบ่อนักว่า
อื่นเลยพันปี		อื่นเลยพันปี	

เมื่อผู้หญิงทั้งหลายแต่งงาน พ่อแม่จะสอนให้รู้จักหน้าที่ของภรรยา ที่ดีว่ามีอะไรบ้าง เมื่อรู้แล้วก็ให้ปฏิบัติตามคำสอนนั้น ซึ่งมีปรากฏในเรื่องพระกายโสทหลาย ประการ เช่น

1.4.3.1 ภรรยาที่ดีต้องมีรักเดียวใจเดียว ซื่อสัตย์ต่อสามี ไม่ เรรวนหรือขึ้นชู้กับผู้ชายหลายคน แม้สามีจากไปไกลต้องอดทน และรอคอยสามีด้วยใจรักดี เช่น นางคาราเมื่อพระกายโสทจากนางไป นางก็ยังคงมีจิตใจมั่นคงต่อพระกายโสท เป็นการแสดงให้เห็นโลกทัศน์ของสตรีภาคใต้อย่างเด่นชัดในข้อนี้ เมื่อนางคารากล่าวว่า

○ ขึ้นชื่อว่ามียั่ว	จักปลุกตัวก็ร้อยทล	○ ขึ้นชื่อว่ามียั่ว	จักปลุกตัวก็ร้อยทล
คูเอียงยงลาวน	มักคิชชวมีผู้หลาย	คูเอียงหญิงลาวน	มักคิชชวมีผู้หลาย
○ บ่อแคแล้วเมืองนรก	จักไปตกในอบาย	○ บ่อแคแล้วเมืองนรก	จักไปตกในอบาย
ขึ้นชื่อว่าผู้ชาย	บ่อเสิบสายถึงสองเหลย	ขึ้นชื่อว่าผู้ชาย	บ่อเสิบสายถึงสองเหลย
○ ตัวน้องต่อภักดี	ค้อษาหมีเท้าคู่ ไซย	○ ตัวน้องต่อภักดี	ค้อสามีเท้าคู่ ไซย
ญาพิษสงกาเหลย	ว่าจักมีคู่ถึงสอง	อย่าคิดสงกาเลย	ว่าจักมีคู่ถึงสอง

1.4.3.2 ภรรยาที่ดีต้องปรนนิบัติสามีด้วยความเอาใจใส่ และมีความละเอียดดีถ้วน มีความซนอดทนต่องานบ้านงานเรือน รู้ว่าเวลาใดควรเอาอกเอาใจและปฏิบัติต่อสามีอย่างไร เช่น

○ เมื่อเท้ามันทม	ลูแแก้วค้มกลม	○ เมื่อเท้าบรรทม	ลูแแก้วคณกลม
ลาศพญาไว	พญาผืนโคย	ลาศพญาไว	พญาผืนโค
อันมือ้อพาย	หรัคคั้งหาย	อันมือ้อพาย	หรัคคั้งหาย
แล้วเก็บอ้อมรม		แล้วเก็บอ้อมรม	
○ ไสยาตีเทียมมา	จำคำแมทรา	○ ไสยาสน์เทียมมา	จำคำแม่รา
เจ้ายาท่นง	นิ้วคั่นคั้นบาท	เจ้าอย่าทระนง	นิ้วคั่นคั้นบาท

ยาลืมลักห่อ	เจ้ายาอาทองค์	อย่าลืมลักหน	เจ้าอย่าอาจอง
ว่าเป็นคู่เขย		ว่าเป็นคู่เขย	
○ ผัวมาเหน้อยภัก	เจ้ายารู่มัก	○ ผัวมาเหน้อยพัก	เจ้าอย่ารู่มัก
เล่าความลูเอย	เสวยโภชนาสำมราน	เล่าความลูกเอย	เสวยโภชนสำราญ
เบอะบานฉ่เหล้ย	ความชัวยาเค้ย	เบิกบานเฉลย	ความชัวอย่าเคย
เอามาไสยตัว		เอามาใส่ตัว	

1.4.3.3 ภรรยาที่ดีต้องไม่ทิ้งทวงสามี โลกทัศน์ข้อนี้เน้นให้เข้าใจธรรมชาติของผู้ชาย หากสามีเป็นคนเจ้าชู้ มีเมียน้อย หรือยุ่งเกี่ยวกับผู้หญิงอื่นบ้างก็อย่าทำสอครู้ สอครเห็น พ่อแม่ทั้งหลายจะสอนลูกสาวตนเองให้รู้ว่า ผู้ชายนั้นย่อมอยู่เหนือเสมอไป ลูกผู้หญิงมีแต่จะเป็นผู้เสียเปรียบ การห้ามไม่ให้สามียุ่งเกี่ยวกับหญิงอื่นนั้นห้ามยาก เปรียบเหมือนการดึงหางช้างที่ตกมัน ฉะนั้นจงปล่อยไป เมื่อสามีได้สติก็จะกลับมาเอง ดังข้อความที่ว่า

○ เมียน้อยเมียหลวง	ยาซึ่งทิ้งทวง	○ เมียน้อยเมียหลวง	อย่าซึ่งทิ้งทวง
เจ้าจงแผ่แผ่อ	สะเกาย้อมหา	เจ้าจงแผ่แผ่อ	สำเกาย้อมหา
สตรจอรมาเจือ	ยาหักชักเรือ	สตรจอรมาเจือ	อย่าหักชักเรือ
ฝางเขี้ยวหมัก		ขวางเขี้ยวหมัก	
○ คฤหาหนึ่งคชสาร	ผูกวังเข้าฝาง	○ คื่อหนึ่งคชสาร	ผูกวังเข้าขวาง
ผูกหางไขยที่	สุทกำลั้งแรง	ผูกหางไขยที่	สุทกำลั้งแรง
กินแปลงด้วยดี	ยาฝางทางนี้	คื่อแปลงด้วยดี	อย่าขวางทางนี้
มักแพ้ใจชาย		มักแพ้ใจชาย	

* 2. โลกทัศน์ที่มีต่อระบบสังคม

สังคมชาวไทยภาคใต้เป็นสังคมชนบทแบบไมตรีสัมพันธ์ คือ ถือความสัมพันธ์ส่วนบุคคล คำนึงถึงจิตใจมากกว่าวัตถุ มีงานการสิ่งใดก็ช่วยเหลือกันเต็มที่ ความสัมพันธ์เป็นไปอย่าง

สนิทสนมไม่ค่อยมีพิธีรีตอง อย่างไรก็ตามสังคมความเป็นอยู่ของชาวภาคใต้ในลักษณะนี้ แสดงให้เห็นโลกทัศน์ที่มีต่อระบบสังคมบางประการได้คือ เช่น

2.1 โลกทัศน์ที่มีต่อครอบครัว ครอบครัวเป็นหน่วยแรกของสังคม ซึ่งมีส่วนช่วยกลมเกลียวบุคคลในสังคมให้เป็นคนดี ครอบครัวที่ดีคือ ครอบครัวที่อบอุ่น มีความรักความเข้าใจกันดีระหว่างคนในครอบครัว ซึ่งจากเรื่องพระกายโสทจะเห็นความรักของพ่อแม่ที่มีต่อลูก สามีมต่อภรรยา และมีพี่น้องได้อย่างชัดเจน คือ

ความรักของท้าวอาทิตย์กับนางจันทรา ซึ่งรักลูกสาว คือนางคาราเป็นอย่างมาก เมื่อทั้งสององค์ทราบว่านางคาราหายไปจากเมืองก็โศกเศร้าเสียใจเป็นอย่างยิ่ง

○ บ่เห็นพระบุตร	ทั้งสองลือท้าวโสกลัน	○ บ่เห็นพระบุตร	ทั้งสองตรีท้าวโสกลัลลย์
โธษพระจอมขั้ว	ลูกรักพ่อแม่หายไป	โธโธษพระจอมขวัญ	ลูกรักพ่อแม่หายไป
○ ทหาหนึ่งเหยี่ยวกาเจี้ยว	พระทรามเปลี่ยวคิด	○ ทหรือหนึ่งเหยี่ยวกาเจี้ยว	พระทรามเปลี่ยวคิด
	สังไสย		สงสัย
หยุดอยู่หายไป	แต่บัด เดียวแล้วบังอร	อยู่อยู่หายไป	แต่บัด เดียวแล้วบังอร
○ จันทรานางจอมขั้ว	ทรงโสกลันเพียงม้วยมอ	○ จันทรานางจอมขวัญ	ทรงโสกลัลลย์เพียงม้วย
			มรณ์
กลิ้งเกลือกกลางคองคอง	พรอกลูกยามาหายไป	กลิ้งเกลือกกลางคองคอง	เพราะลูกยามาหายไป
○ แม่เลี้ยงแม่รักษา	แต่น้อยมากุมท้าวใหญ่	○ แม่เลี้ยงแม่รักษา	แต่น้อยมากุมท้าวใหญ่
บ่เคยจากแม่ไป	แต่สักกิ่งเพลางาย	บ่เคยจากแม่ไป	แต่สักกิ่งเพลางาย

นางสมุททเวทานั้น แม้พระกายโสทจะไม่ใช่เลือดเนื้อเชื้อไขของคนอย่างแท้จริง แต่เมื่อได้พระกายโสทมาเป็นลูก นางก็รักใคร่ชื่นชมเป็นอย่างยิ่ง

○ บครนั้นนางมาร	เห็นพระกุมาร	○ บครนั้นนางมาร	เห็นพระกุมาร
ชื่นชุ่มนัทหนา	ยักลูกไสยตัก	ชื่นชุ่มนัทหนา	ยักลูกใส่ตัก

หอรามรักแม่อา
รับมิ่งสิ่งชวน

แล้วนางยักษา

หอรามรักแม่อา
รับมิ่งสิ่งขวัญ

แล้วนางยักษา

ความรักระหว่างสามภรรยา ซึ่งพระกายโสทมิ์ก่อนางคารา ก็เป็นความรู้สึก
รักใคร่ผูกพันอย่างลึกซึ้ง เมื่อนางสมุททเวหาแกล้งใช้นางคาราไปเมืองภากย์กษ พระกายโสท
เข้าใจว่า นางคาราหนีจากไปจึงคว่ำครวญโศกาลัย

○ เท้าทอดพระกาย
เพียงลุ่มลุ่มฤดี
คิดถึงเทวี
เสียแล้วน้องอา

กลิ้งเกลือกกลางทราย
พี่น้องชั้นไคย
มาทงทอดพิ

○ หัวทอดพระกาย
เพียงลุ่มลุ่มฤดี
คิดถึงเทวี
เสียแล้วน้องอา

กลิ้งเกลือกกลางทราย
พี่น้องชั้นไค
มาทอดทงพิ

ในกรณีที่ครอบครัวปราศจากทั้งพ่อและแม่ ครอบครัวนั้นก็ไม่ได้ขาดความรัก
ความอบอุ่น ชาวภาคใต้ถือว่า พี่ ๆ มีหน้าที่ช่วยอุปการะน้อง ๆ ถ้าหากขาดพ่อแม่ โดยหึ่งจะ
รับผิดชอบดูแลและปกครองน้องให้มีความสุข เช่น นางสมุททเวหาปกครองและดูแลนางประกาสัน
น้องสาวมาตลอด เพราะนางทั้งสองไม่มีพ่อแม่ นางประกาสันจึงอาลัยรักนางสมุททเวหาเป็น
อย่างมาก เมื่อนางสมุททเวหาจะออกไปสู่ป่า

○ นางนาคประกาสรร พังคำอันพิ้งรจจา
รันทศเป็นนักหนา เพียงซี่ยวจักม้วยมณ
○ น้องเห็นแต่หน้าพิ คฤาชนันหุยสังสอน
เมื่อพลลาจจร ไครยจักสอนน้องภายหลัง
○ ลากน้องไวยแกไครย เมื่อจักไปยในคังรัง
น้องยังมีถึงฝั่ง เข้ามาทริงกันโดยเหล้ย

○ นางนาฏประกาสัน พังคำอันพิ้งรจจา
รัตท เป็นนักหนา เพียงซี่ยวจักม้วยมณ
○ น้องเห็นแต่หน้าพิ ก็ชนนืออยู่สังสอน
เมื่อพลลาจจร ไครยจักสอนน้องภายหลัง
○ ละน้องไว้แกไครย เมื่อจักไปยในคังรัง
น้องยังมีถึงฝั่ง หัวมาซังกลใดเลย

จะเห็นว่า ชาวภาคใต้มีความรักใคร่ภายในครอบครัวร่วมกันเป็นอย่างดี เพราะชาวภาคใต้ถือเอาความผูกพันทางสายเลือด เป็นสิ่งสำคัญ และไม่มีสิ่งใดจะทำลายความสัมพันธ์นี้ได้ ดังที่พระกายโสทกล่าว่าว่า "สายน้ำตัดไม่ขาด วงศาคณาญาติก็ตัดไม่ขาดเช่นกัน" และพระกายโสทจึงมั่นใจว่า ท้ายอาทิตย์ปล่อยนางคาราธิดาคนเดียวออกจากเมืองได้อย่างไร โดยพระกายโสทไม่ทราบว่ นางคาราธิดาหนีออกจากเมืองติดตามพระองค์มาเอง

○ ดังทฎาบิดาเท้า	ลากไทยเจ้ามาแสด่วน	○ ดังหรือบิดาท้าว	ละให้เจ้ามาแสด่วน
พระทัยมาแปรปรวน	ตัดลูกรักกันไคยเหลือ	พระทัยมาแปรปรวน	ตัดลูกรักกลไคยเลย
○ แม่น้ำตัดทฎาชาค	วังษาชาติพระคุณเอ้ย	○ แม่น้ำตัดทฎาชาค	วงศาชาติพระคุณเออย
บ่อหอนจักชาค เหล้ย	ตัดลูกร้อยไวยกันไคย	บ่อหอนจักชาค เลย	ตัดลูกร้อยไววกไลค

2.2 โลกทัศน์ที่มีต่อศาสนา

ศาสนาพุทธเป็นศาสนาประจำชาติไทย ซึ่งชาวไทยทั่วไปได้ยึดถือสถาบันทางศาสนาเป็นที่พึ่งพาทางใจมาเป็นเวลาช้านาน ชาวไทยทางภาคใต้นับถือพุทธศาสนาก็เช่นเดียวกับภาคอื่น ๆ คือ นับถือศาสนาด้วยความศรัทธามากกว่าความคิดที่จะศึกษาถึงพุทธปรัชญา ฉะนั้นโลกทัศน์ที่มีต่อศาสนาจึงเป็นเรื่องของการทำบุญสุนทรทาน เพื่อให้เกิดกุศลบุญตามความเชื่อที่มีมา ดังที่ปรากฏในเรื่องพระกายโสท นอกจากนั้นมีความเชื่อในเรื่องชาติ ภพ และกฎแห่งกรรม ซึ่งเชื่อว่า คนดีหรือผู้มีบุญจะได้รับความช่วยเหลือคุ้มครองจากสิ่งศักดิ์สิทธิ์หรือเทวดา ทำอะไรมักประสบความสำเร็จสมดังที่มุ่งหมาย คนที่ทำกรรมชั่วไว้จะต้องได้รับกรรมชั่วที่ตนก่อไว้ แม้ไม่ได้รับในชาตินี้ก็ต้องได้รับในชาติหน้า ด้วยเหตุนี้จึงเกิดคำสอนซึ่งเน้นให้ทำความดี ละเว้นความชั่ว เป็นคำสอนตามแนวทาง หรือคติธรรมพุทธศาสนาที่มีความสำคัญในการดำเนินชีวิตของพุทธศาสนิกชน โดยเฉพาะศีลห้าเป็นสิ่งที่ทำให้สังคมอยู่ได้อย่างสงบสุข ศีลห้าที่กล่าวไว้อย่างละเอียดในเรื่องพระกายโสท แยกไว้ดังนี้

○ ปานาติปาตา	ยาคว้นหูกัสคจำตาย	○ ปานาติปาตา	อย่าควรฆ่าสัตว์จำตาย
ชิพทานยาปองหม้าย	เอาเลี้ยงชีวิตตน	ชิพทานอย่าปองหม้าย	เอาเลี้ยงชีวิตตน

○ ครันตายจักไปยตก เวนกำจักตามคน	ในยณ่รักจักทุกหัน คฤาหนึ่งเง้ากับกำย่า	○ ครันตายจักไปตก เวรกรรมจักตามคน	ในนรกจักทุกซ์हन คือหนึ่งเง้ากับกำยา

ปาณาติปาตา คือข้อ 1 อย่าได้ฆ่าสัตว์ตัดชีวิต อย่าได้หมายปองชีวิตผู้อื่น
เอามาเลี้ยงชีวิตตน เพราะเมื่อตายไปจะไปตกนรกได้รับความทุกซ์हन เวรกรรมนั้นจะติดตัวไป
เปรียบเสมือนเง้าที่ตามตัวอยู่ตลอดเวลา

○ อะทินาทานาท่าน ย่ำลักของเขามา	เหนรับทานจิตปราณูหนา เอ้ามาไวยเป็นของตน	○ อะทินาทานาทาน อย่าลักของเขามา	เห็นทรัพย์ท่านจิตปรารณา เอามาไว้เป็นของตน
○ ครันตายจักไปยตก เหล็กแดงกอดไวยเอง	ในยณะรักหยุครันเครง ย่มก่ปานบิคปากหัว	○ ครันตายจักไปตก เหล็กแดงกอดไว้เอง	ในนรกอยู่ครันเครง ยมบาลบิคปากหัว

คือข้อ 2 เว้นจากการลักทรัพย์ เห็นทรัพย์ของผู้อื่นอย่าอยากได้จนลักขโมย
ของเขามาเป็นของตน กวีพยายามเน้นให้ เว้นจากการทำชั่วชื่อนี้ โดยกล่าวว่าเมื่อตายไปจะตกนรก
กวีได้แต่งเพิ่มเติมนรกให้เห็นว่าจะต้องกอด เหล็กแดง หรือแผ่นเหล็กที่มีไฟลุกอยู่โดยยมบาลหัวเราะ
เยาะและบังคับอยู่ข้าง ๆ การยกเอานรกขึ้นกล่าว ทำให้คนทั้งหลายเกรงกลัว เห็นว่าผู้ประพฤติด
คือข้อนี้ได้รับความทุกซ์หรมานอย่างไร จึงไม่กล้าประพฤติดคือข้อนี้

○ กามาสูมิคฉา ผู้ใดคิดเมียห่าร	สิ่งนี้หนาพันประหมาร จักไปยตกนรกการ	○ กามาสูมิฉฉา ผู้ใดคิดเมียท่าน	สิ่งนี้หนาพันประมาณ จักไปตกนรกภาพ
○ สุนักเท่าข้างสาร คันทักไยแกหมา	วังทะยานวางเขามา แล่นขึ้นจิวยเพราะกำเอง	○ สุนักเท่าข้างสาร คันทักใจแก่หมา	วังทะยานวางเข้ามา แล่นขึ้นจิวยเพราะกรรมเอง
○ สุนักเข้ากคั่นอง เพราะกำคันท่าเอง	หนามเกี่ยวข้องร้องครัน เครง	○ สุนักเข้ากคั่นอง เพราะกรรมคันท่าเอง	หนามเกี่ยวข้องร้องครัน เครง
เพราะกำคันท่าเอง	ล่งไปยทนในอบาย	เพราะกรรมคันท่าเอง	ล่งไปยทนในอบาย

ศีลข้อที่ 3 กาเมสุมิจจา ผู้ใดไปข้องแวะกับภรรยาผู้อื่น ครั้นตายไปจะตกนรก โดยมีสุนัขตัวโตเท่าช้างวิ่งเข้ามาจะทำร้าย ทำให้ตกใจวิ่งหนีขึ้นต้นไม้แต่ก็ไม่พ้น สุนัขก็คั่นอง หนาม ต้นไม้ก็หิมแทงทำให้ได้รับความทุกข์ทรมานเป็นอย่างมาก ทั้งนี้เพราะกรรมซึ่งตนเองได้ทำไว้

○ มัชชาวาทาเว	เห็นใจเสียทำร้ายเสียตัว	○ มุสาวาทาเว	เห็นใจใส่ห่านให้เสียตัว
ลึ้นนั้น ไทมยไชยชัว	ยาวเกี่ยวรอบพระสุเมรุ	ลึ้นนั้น ไม่ใช่ชัว	ยาวเกี่ยวรอบพระสุเมรุ
○ จะหากินก็ไทมยโดย	รำร้องไห้ทยูเคน	○ จะหากินก็ไม่ได้	รำร้องไห้ทยูเคน
ลึ้น เกี่ยวพระสุเมรุ	คักณักรักหญูหังนาน	ลึ้น เกี่ยวพระสุเมรุ	ตกนรกอยู่หังนาน

ศีลข้อที่ 4 มุสาวาทา กวีได้กล่าวว่า ผู้ที่พูดเท็จทำให้ผู้อื่นเสียหาย จะมีลึ้นยาวเกี่ยวรอบเขาพระสุเมรุ จะหากินสิ่งใดก็ไม่ได้ ได้แต่รำร้องอยู่ในนรกเป็นเวลานาน

○ สุระทราและเมโรย	ถ้าผู้ใดกินเมมาย	○ สุราและเมรีย	ถ้าผู้ใดกินเมมาย
คัมเพื่อนกินมะหลาย	กล่าวประหมาดนินทา	คัมเพื่อนกินมากมาย	กล่าวประมาทนินทา
○ ลึ้นชีพล้งไปยคัก	ในยณักรหม่อข้างชั้น	○ ลึ้นชีพล้งไปยคัก	ในนรกหม่อข้างชั้น
ผุงสตรจ่ากั๊วะนั้น	กินแต่ลั้วนน้ำทองแดง	ผุงสัตร์จ่าพวกนั้น	กินแต่ลั้วนน้ำทองแดง

ศีลข้อ 5 สุราเมรีย ผู้ที่ดื่มเครื่องคองของเมา ตายไปจะตกนรกชื่อ "โลหะกุมภีร์" ซึ่งเป็นนรกที่มีหม้อน้ำทองแดง ผู้ตกนรกจะจมลงก้นหม้อและกินแต่น้ำทองแดง ทำให้ถูกเผาไหม้ได้รับความทุกข์ทรมานมาก

การที่วิยภเวส นรก สวรรค์ มากล่านั้น คงประสงค์ให้คนทั้งหลายหวาดกลัว ไม่กล้ากระทำความชั่วและให้กำลังใจแก่ผู้ประกอบความดีตลอด และโลกทัศน์เกี่ยวกับศาสนานี้ ยังเชื่อกันว่า นรก สวรรค์ เป็นสิ่งที่มีจริง การเชื่อเช่นนั้นเป็นผลดีต่อสังคม คือทำให้คนมุ่งกระทำแต่ความดี เพื่อเกิดในภพที่ดีเมื่อสิ้นชีวิต การนำเอา นรก สวรรค์ มากล่าว จึงเป็นอุบายอันแยบยลของปราชญ์สมัยก่อน ที่มุ่งให้คนทั้งหลายอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข ซึ่งในปัจจุบันอาจจะอธิบายเป็นปริศนาธรรม

ไว้ว่า นรกเป็นสัญลักษณ์ของความทุกข์แบบต่าง ๆ ไม่ว่าจะทางกายหรือทางใจ ส่วนสวรรค์ คือความสุขในรูปแบบต่าง ๆ ทั้งทางกายและใจ เช่นกัน

2.3 โลกทัศน์ที่มีต่อขนบธรรมเนียมประเพณี

ขนบธรรมเนียมประเพณี นับเป็นมรดกทางวัฒนธรรมที่ตกทอดมาสู่อนุชนรุ่นหลัง และได้ปฏิบัติต่อเนื่องกันมาอย่างไม่ขาดสายจนถึงปัจจุบัน นอกจากนี้ขนบธรรมเนียมประเพณียังเป็นสิ่งที่กำหนดรูปแบบของสังคมด้วย ในวรรณกรรมเรื่องพระกายโสทได้สะท้อนให้เห็นการยึดมั่นต่อขนบธรรมเนียมประเพณีของชาวใต้หลายประการ เช่น การมีสัมมาคารวะต่อผู้ใหญ่ ความเป็นคนอ่อนน้อมของผู้เยาว์ หรือขนบธรรมเนียมประเพณีที่เกี่ยวข้องกับศาสนาซึ่งมีส่วนผูกพันกับการดำเนินชีวิตของคนในสังคม เช่น การทำบุญในรูปแบบต่าง ๆ การขึ้นเบญจวา การทำขวัญ การแต่งงาน การทำศพ เป็นต้น หรือแม้แต่การแสดงออกทางด้านความสนุกสนาน ชาวภาคใต้ก็มีมหรสพและการเล่นซึ่งยึดถือตามแบบประเพณีของท้องถิ่นหลายอย่าง เช่น การเล่นมโนห์รา หัวล้านชนกัน นมยานตีแก๊ง เป็นต้น

3. โลกทัศน์ที่มีต่อสิ่งเหนือธรรมชาติ

สิ่งเหนือธรรมชาติที่กล่าวถึงในเรื่องพระกายโสท ได้แก่ ความเชื่อทางไสยศาสตร์ ซึ่งเป็นความเชื่อเรื่องการใช้เวทมนต์ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ อันรวมหมายถึงเทพเจ้าต่าง ๆ ภูตผีปีศาจและยักษ์ เป็นต้น นอกจากนี้ยังรวมถึงความเชื่อทางด้านโหราศาสตร์ เช่น เรื่องของฤกษ์ยาม โขกชะตา ความฝัน การเสี่ยงทาย การอธิษฐาน เป็นต้น สิ่งเหล่านี้เป็นเรื่องหลุดพ้นออกไปจากโลกของวิทยาศาสตร์ อยู่เหนือเหตุผลและการพิสูจน์ แต่เป็นสิ่งที่คนทั้งหลายรับรู้ว่ามีอยู่จริง เป็นสิ่งซึ่งมีความผูกพันกับมนุษย์โดยการพิสูจน์ได้ทางจิตใจ ชาวภาคใต้ยอมรับและเชื่อต่อเรื่องเหล่านี้เป็นอย่างมาก จนทำให้เกิดโลกทัศน์ขึ้น เช่น

3.1 เชื่อว่าผู้ที่ทำความดีเท่านั้น จะได้รับความช่วยเหลือจากสิ่งลี้ลับ หรือสิ่งเหนือธรรมชาติ ดังนั้นทุกคนจึงมุ่งประพฤติปฏิบัติในทางที่ชอบที่ควร ประกอบด้วยศีลธรรมและทำบุญกุศล เพราะมุ่งหวังที่จะให้สิ่งลี้ลับเหล่านี้ช่วยเหลือตนได้เมื่อถึงคราวอัปมงคล หรือเมื่อต้องการสิ่งใด ในเรื่องพระกายโสท เมื่อพระกายโสทต้องการให้พระบิดา พระมารดา ตลอดจนชาวเมืองทั้งหลายคืนชีวิตดั้งเดิม พระองค์เชื่อว่าการทำบุญทำทาน หรือการสร้างความดีงามมาตั้งแต่ต้นของพระองค์ จะทำให้เกิดบารมีและเกิดความสำเร็จได้ตามคำอธิษฐาน

○ ถ้าถูกจักไคยครัด	เป็นพระพุทสี่งสาร	○ ถ้าถูกจักไค้ครัด	เป็นพระพุทสี่งสาร
เคชะกุไหยหาร	โลหิตตั้งและมังสา	เคชะกุให้ทาน	โลหิตตั้งและมังสา
○ เคชะกุเปล็องปลิด	ดวงชีวิทในยอาตะมา	○ เคชะกุเปล็องปลิด	ดวงชีวิทในยอาตะมา
กุไหยหารเกษา	นับด้วยนินละหิตตั้ง	กุให้ทานเกษา	นับด้วยนินโลหิตตั้ง
○ กุไหยหารดวงเนต	อันวิเสตมาแต่หลัง	○ กุให้ทานดวงเนต	อันวิเสตมาแต่หลัง
เปรียบด้วยคาวที่ยัง	โยนอากาศย้อมมากมี	เปรียบด้วยคาวที่ยัง	ในอากาศย้อมมากมี
○ ข่อไหยบิคามารคา	เป็นคีนมาหังสองขรี	○ ข่อให้บิคุมารคา	เป็นคีนมาหังสองขรี
ข่าน้อยตั้งภักดี	หวังจักทศแทนพระคุณ	ข่าน้อยตั้งภักดี	หวังจักทดแทนพระคุณ
○ ข่าน้อยบำเางโพชน	เป็นประโยชณสง่างกุศล	○ ข่าน้อยบำเพ็ญโพธิ	เป็นประโยชนสร้างกุศล
ข่อไหยประชาซล	คีนชียวิทพุนเก็ชมา	ขอให้ประชาชน	คีนชียวิทพุนเก็ชมา

เทพเจ้าทั้งหลายที่คอยให้ความช่วยเหลือแก่ผู้เดือดร้อน เช่น พระอินทร์ เป็นต้น ก็จะช่วยเหลือเฉพาะผู้ที่เป็นคนดี หรือสร้างคุณความดีงามไว้เท่านั้น เมื่อแทนบัดพุทสี่งผลของพระอินทร์ร้อน พระองค์ก็รู้ว่าคนที่สร้างความดีงามไว้นั้นต้องการความช่วยเหลือ

○ ไครหน่อสร้างบารหมิตา บำรุงสาชหนา		○ ไครหน่อสร้างทานบารหมิตา บำรุงสาชนา	
เพิ่มโพชิตยานสิงโคย		เพิ่มโพชิตยานสิงโค	
○ หฤาหนึ่งซุดสะน้อยใหญ่ หฤาว่าผู้โคย		○ หรือหนึ่งซุดสะระน้อยใหญ่ หรือว่าผู้โค	
มาปลุกสาหลาฉ้อทาร์		มาปลุกสาหลาฉ้อทาน	
○ หฤาบวชลูระรักสี่งสาร	เข็ญเนื้อให้หาร	○ หรือบวชลูกรักสี่งสาร	เข็ญเนื้อให้ทาน
บ่อห้อยอ้อไมยตรี		บ่อห้อยอ้อไมตรี	
○ ไครหน่อน้ำใจอารี	รักสาชลณี	○ ไครหน่อน้ำใจอารี	รักษาชนนี
บิตุเรตชะราไกลมอร		บิตุเรตชะราไกลมรณ	
○ หฤาให้หารลูะสายส่มอน	แก่พราหมโคจอร	○ หรือให้ทานลูกสายสมร	แก่พราหมณโคจอร
นิกอ้นเท็ยวภิกขา		นิกอ้นเท็ยวภิกขา	

○ หญาปลุกตพานโสภา พุณดีทนนรจันทนา - ที่ลุ่มก็เทียมเสมอกัน ○ ทษไนยขึ้นข่มท้อฤาหัน ส่งทิพย์ด้วยพลัง - ในยกันพิภพทั้งสิ้น	○ หรือปลุกตะพานโสภา พุณถนนรจนา - ที่ลุ่มก็เทียมเสมอกัน ○ หักนัยขึ้นข่มท้อฤาหัน ส่งทิพย์ด้วยพลัง - ในพื้นพิภพทั้งสิ้น

3.2 ยึดถือว่าไสยศาสตร์และโหราศาสตร์เป็นส่วนหนึ่งในวิถีชีวิตเพราะไม่ว่ากิจกรรมใด ๆ ตั้งแต่เกิดจนตาย วรรณกรรมเรื่องพระกายโสทได้สะท้อนให้เห็นว่ามีไสยศาสตร์และโหราศาสตร์เข้ามาเกี่ยวข้อง ตั้งแต่เรื่องความฝัน การตั้งครุฑ ซึ่งต้องรักษาตนให้พ้นจากภูตผีปีศาจ การเกิด การทำขวัญ การแต่งงาน ตลอดจนถึงการทำศพก็ล้วนมีเรื่องศักดิ์สิทธิ์ เวทมนต์ คาถา ฤกษ์ยามต่าง ๆ แทรกอยู่ทั้งสิ้น

3.3 เชื่อว่าสิ่งของบางอย่างมีเจ้าของ หรือมีผู้พิทักษ์รักษา คำว่า "เจ้าของ" ในที่นี้ไม่ได้หมายถึงมนุษย์ แต่เป็นสิ่งเร้นลับอาจเป็นเทพบ้าง ภูตผีปีศาจบ้าง ชาวภาคใต้ถือว่าสิ่งทั้งหลายที่เป็นอยู่โดยธรรมชาติ จะมีผู้พิทักษ์รักษาหรือเป็นเจ้าของ เช่น บ่ามีเจ้าป่า ต้นไม้มีเทพารักษ์ ห้างน้ำมหาสมุทร มีนางเมขลา แผ่นดินมีพระธรณี ลมมีพระพาย เป็นต้น การทำสิ่งใด ๆ ก็ตาม จึงควรบอกกล่าวหรือขอขมาต่อเจ้าของหรือผู้พิทักษ์เสียก่อน ไม่พึงกระทำโดยอำเภอใจ เพราะอาจเกิดโทษแก่ตนได้ (ศูนย์ส่งเสริมภาษาและวัฒนธรรมภาคใต้ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒสงขลา, 2521 : 135)

ในเรื่องพระกายโสท ได้กล่าวถึงเจ้าของหรือผู้พิทักษ์รักษาสถานที่หรือสิ่งต่าง ๆ เช่น กล่าวถึง เจ้าป่า เจ้าท่า เจ้าเหว

○ ครันถ้วนสามจบเหว เจ้าไพรยพริษา - เจ้าน้ำเจ้าท่าห้วยเหว ○ ขวนกันมาโดยฉับเร็ว เจ้าห้วยเจ้าเหว - ต่างมาสู่พระราชา	○ ครันถ้วนสามจบเหว เจ้าไพรพฤษา - เจ้าน้ำเจ้าท่าห้วยเหว ○ ขวนกันมาโดยฉับเร็ว เจ้าห้วยเจ้าเหว - ต่างมาสู่พระราชา

กล่าวถึงนางเมขลา พระภูมิ พระพาย

๐ ข้าไหวยเทวา	สิบหกชั้นฟ้า	๐ ข้าไหว้เทวา	สิบหกชั้นฟ้า
เจ้าวิมารบัน	ไหวยนางเมกษะหลา	เจ้าวิมานบน	ไหว้นางเมขลา
เจ้าแดนไพรยสัน	ยาไทยน้องซัล	เจ้าแดนไพรสมถ์	อย่าให้น้องชนม์
มอคม้วยอาสธร		มอคม้วยอาสัญ	
๐ พระพุมพระภาย	สิบนิวข้าไหวย	๐ พระภูมิพระพาย	สิบนิวข้าไหว้
พระเพ็ชท์นุกัน	ไหวยเท่าโกลี	พระพิฆณุกรรม	ไหว้ท้าวโกลี
ฤทธิกวดขัน	ข้อมาป้องกัน	ฤทธิกวดขัน	ข้อมาป้องกัน
โพลโยกทั้งหลาย		โพลโยกทั้งหลาย	

3.4 เชื่อมันในอำนาจของกฎแห่งกรรม กรรมในความเชื่อของชาวภาคใต้จัดเป็นสิ่งที่อยู่เหนือธรรมชาติ เป็นเรื่องเหนือกฎเกณฑ์ทางวิทยาศาสตร์ เพราะชาวภาคใต้เชื่อเรื่องกรรม โดยมีจุดเชื่อมโยงกันอยู่ 3 จุด คือ อดีตชาติ ปัจจุบันชาติ และอนาคตชาติ เชื่อว่า วิถีชีวิตที่เป็นอยู่ในปัจจุบันเป็นผลของกรรมในอดีตชาติ กรรมที่สร้างไว้ในภพนี้จะมีผลในภพหน้า และบางเรื่องก็จะส่งผลทันตาเห็นภพนี้เลยก็ด้วย

ความสัมพันธ์ระหว่างสารัตถะกับภาพสะท้อนเชิงสังคม

การศึกษาวิเคราะห์เรื่องพระกายโสท เชียงสังคม เป็นการศึกษาให้เห็นว่า วรรณกรรมเรื่องพระกายโสทได้สะท้อนค่านิยมของสังคม ประเพณี ความเชื่อและโลกทัศน์อย่างไร ทั้งนี้เพื่อวิเคราะห์ว่า ภาพสะท้อนเชิงสังคมเหล่านั้นมีส่วนสัมพันธ์กับสารัตถะซึ่งกวีได้กล่าวถึงไว้อย่างไรบ้าง

จากการศึกษาพบว่า สารัตถะของเรื่องตามที่วิเคราะห์มาแล้วในตอนต้น มีอยู่บางประการ ที่มีส่วนสัมพันธ์กับภาพสะท้อนเชิงสังคม เช่น เรื่องกฎแห่งกรรมและภัยจากคนพาล ส่วนสารัตถะอีกประการหนึ่งคือ ทุกข์จากความรักนั้น กวีได้สอดแทรกเข้ามา เพื่อให้เนื้อเรื่องมีความ

สมบูรณ์และมีคุณค่าทางอรรถรสเพิ่มขึ้น ดังนั้นในที่นี้จะกล่าวถึงเฉพาะส่วนของสารัตถะที่มีความสัมพันธ์กับภาพสะท้อนเชิงสังคมเท่านั้น ซึ่งได้แก่

1. กฎแห่งกรรม กฎแห่งกรรมเป็นสารัตถะของเรื่องที่สอดคล้องกับความเชื่อทางพุทธศาสนาของชาวภาคใต้ ซึ่งเชื่อในเรื่องกรรมและบุญกรรม โดยเชื่อว่า การเกิดทุกชนิดเกิดจากแรงกรรมที่ได้กระทำไว้ เช่น การที่ท้าวพรหมหัตถ์ต้องจากมเหสีและจากเมืองไป กวีได้สะท้อนให้เห็นเป็นความเชื่อ เพราะชาติก่อนพระองค์เคยพรากลูกนกลูกกาให้จากรัง ผลกรรมดังกล่าวจึงได้ติดตามพระองค์ในกาลต่อมา นอกจากนี้เหตุการณ์เกี่ยวกับชีวิตของนางสมุททเวหาและนางประกาสัน ซึ่งนางได้ทำความชั่วเอาไว้ก็เห็นให้เห็นว่าเป็นเรื่องผลกรรมนั่นเอง กวีได้ใช้กฎแห่งกรรมเป็นสารัตถะของเรื่อง แล้วจึงเอาความเชื่อเรื่องผลของกรรมมาช่วยดำเนินเรื่องให้เรื่องจบลงด้วยตัวละครต้องได้รับกรรมชั่วที่ได้กระทำไว้

2. กษัตริย์จากคนพาล คนพาลที่กล่าวถึงในสารัตถะของเรื่องได้แก่ นางสมุททเวหา กับนางประกาสันซึ่งเป็นยักษ์ ชาวภาคใต้มีความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องยักษ์ว่า ยักษ์มีรูปร่างใหญ่โต หน้าตาน่ากลัว ดุร้าย และมีนิสัยพาล กวีจึงใช้ยักษ์เป็นคู่ที่ทำให้เกิดภัย ทั้งนี้เพื่อให้สอดคล้องกับความเชื่อของคนทั่วไปนั่นเอง